

Vergaderjaar 1992–1993

22 980

Jacht en wildbeheer

Nr. 2

NOTA

INHOUDSOPGAVE

	Pag.
Samenvatting	5
1. Inleiding	8
1.1. Aanleiding en doel	8
1.2. Afbakening	9
1.3. Opzet van de nota	9
2. Huidige situatie jacht en wildbeheer	10
2.1. De wildstand in Nederland	10
2.2. De Jachtwet	10
2.3. De rechten van de jachthouder	11
2.4. De plichten van de jachthouder	11
2.5. Additionele inspanningen van jachthouders	12
2.6. Bescherming van het natuurbelang	13
2.7. Beleid voor de jacht in natuurgebieden	15
2.8. Het Jachtfonds	16
2.9. Verstandig gebruik	16
2.10. Flora- en faunawet en wijziging Jachtwet	17
3. Uitgangspunten te voeren beleid	18
3.1. Aspecten van jacht	18
3.2. Betekenis van jacht in maatschappelijk verband	19
3.3. Uitgangspunten voor het beleid	20
3.3.1. Wild is een natuurwaarde	21
3.3.2. Bejaging van dierpopulaties	21
3.3.3. Behoud redelijke wildstand	21
3.4. Internationale regelingen	22
4. Beleid voor soorten en gebieden	24
4.1. Criteria voor de bejaging van een soort	24
4.1.1. Soortenbeleid	24
4.1.2. Redelijk doel	25
4.1.3. Oorsprong	25
4.2. Standwild	25
4.3. Migrerende soorten	26
4.4. Jacht in bijzondere gebieden	28
4.5. Uitheemse soorten	29
4.6. Flora- en faunawet	29
5. Beleid voor de openingstijden van de jacht	31

6.	Beleid inzake de jachtmiddelen	33
6.1.	Criteria	33
6.2.	Loodhagel	34
6.3.	Eendenkooien	34
6.4.	Het gebruik van jachtvogels	35
6.5.	Het gebruik van fretten	36
7.	Beleid voor het wildbeheer	37
7.1.	Hoofdpijnen beleid	37
7.2.	Coördinatie van het beheer	37
7.2.1.	Beheer van ganzen en smienten	37
7.2.2.	Beleid voor vrijlevend grofwild	38
7.2.3.	Beleid voor ingerasterd grofwild	38
7.3.	De verspreiding van wild	39
7.3.1.	Verspreiding van grofwild	40
7.3.2.	Uitzetten van wild	41
7.4.	Kwaliteit gebiedsgericht beheer	42
7.4.1.	Biotoopverbetering	42
7.4.2.	Verstrekken van voer	42
7.5.	Relatie afschot en wildstand	43
7.5.1.	Afschotregistratie	43
7.5.2.	Bag-limits	43
7.5.3.	Wildmerken	43
7.6.	Naleving en handhaving	44
Bijlage 1	omvang populaties en afschotcijfers	45
Bijlage 2	de wildsoorten	47
Bijlage 3	jacht op wildsoorten in andere landen	48
Bijlage 4	openingstijden voor de jacht	49
Bijlage 5	geoorloofde jachtmiddelen	51

SAMENVATTING

Het huidige jachtbeleid is nog grotendeels gebaseerd op uitgangspunten die dateren uit de jaren zeventig. Gewijzigde opvattingen over natuur en natuurbescherming geven aanleiding tot een herbezinning op die uitgangspunten.

Op basis van de herziene uitgangspunten wordt voorgesteld het beleid voor de jacht en het wildbeheer op een aantal punten bij te stellen.

Uitgangspunten voor het beleid

Het voor de jacht en het wildbeheer te voeren beleid zal worden gebaseerd op de volgende drie uitgangspunten.

- Wild wordt beschouwd als een natuurwaarde en niet als een kweekprodukt. De wildsoorten zijn daarom ten volle onderworpen aan het soortenbeleid zoals omschreven in het Natuurbeleidsplan.

- De notie dat wild een natuurwaarde is betekent niet dat wordt voorbijgegaan aan de economische en recreatieve betekenis van het wild. Bejaging wordt onder bepaalde voorwaarden aanvaardbaar geacht. Voorop staat de voorwaarde dat de instandhouding van de populatie van de bejaagde soort door de bejaging niet in gevaar mag komen.

Bejaging van een soort wordt voorts slechts aanvaardbaar geacht indien daarmee een redelijk doel is gediend. Daaronder wordt met name begrepen de verkrijging van voor menselijke consumptie geschikt wild, de bestrijding van schade aan de landbouw, de bescherming van het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid en de bescherming van flora en fauna.

- De instandhouding van het wild is een gemeenschappelijke zorg voor jachthouders, grondgebruikers en overheid. Aan deze zorg dient onder meer inhoud te worden gegeven door te voorzien in voldoende opvang voor het wild, met name ten aanzien van trekkende wildsoorten. Voor zowel de wildbeheereenheden als de terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties ligt hier een taak.

Trekkende wildsoorten

De bejaagbare soorten kunnen worden onderscheiden in standwild en trekkende soorten. Deze laatste hebben een leefgebied dat zich uitstrekt over een groot aantal landen in de zgn. westpalearctische flyway. Ons land vervult onder meer een belangrijke rol als doortrekweg en als overwinteringsgebied voor verschillende soorten ganzen en eenden en voor de houtsnip. De internationale verantwoordelijkheid die ons land heeft ten aanzien van de bescherming van trekkende soorten geeft aanleiding aan de bejaging ervan stringenter voorwaarden te stellen dan aan de bejaging van standwildsoorten. De volgende maatregelen worden daarom voorgesteld.

- Beëindiging jacht op krakeend en goudplevier

De krakeend en de goudplevier, die thans nog bejaagbaar zijn, zullen gezien hun minder gunstige beheersituatie als wildsoort worden geschapt.

- Beperking jacht in wetlands en grote wateren

Met name de verschillende eenden- en ganzensoorten zijn gevoelig voor verstoring. Om deze vogels voldoende rust- en foeragegelegenheid te geven tijdens hun verblijf alhier is een restrictief beleid gewenst voor de jacht in wetlands en grote wateren. Voor een aantal met name genoemde grote gebieden is dit beleid inmiddels geëffectueerd en

wordt uitoefening van jacht niet toegestaan, tenzij noodzakelijk om redenen van natuurbescherming of schadebestrijding. In het kader van het project Wetlands en Watervogels uit het Natuurbeleidsplan zal worden gezien in hoeverre andere gebieden aan deze lijst moeten worden toegevoegd.

Effectuering van deze beleidslijn zal onder meer plaatsvinden door het genot van de jacht op de betreffende Staatsgronden niet of onder restricties te verhuren, door toepassing te geven aan de Natuurbeschermingswet en door een wijziging van de zogenaamde 1 hectare-regeling.

– *Bescherming houtsnip*

Bij bepaalde weersomstandigheden zijn houtsnippen bijzonder kwetsbaar. In het kader van de verhuring van de jacht of de vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet zal daarom van jagers met jachtvelden in de kuststreek worden gevraagd in het wildbeheerplan aan te geven op welke wijze de bescherming van de houtsnip is gewaarborgd.

– *Handelsverbod*

Om terughoudendheid te bevorderen ten aanzien van de bejaging van niet-schadelijke migrerende wildsoorten, zal geen handel worden toegestaan in houtsnippen, watersnippen, goudplevieren, kuifeenden, wintertalingen, tafeleenden, toppereenden, krakeenden, slobbeenden en pijlstaarten.

– *Gebruik loodhagel*

Een maatregel waartoe reeds in 1991 is besloten en die evenzeer strekt tot bescherming van waterwild is het verbod op het gebruik van loodhagel bij de jacht. Deze maatregel zal vanaf 1 februari 1993 van kracht zijn.

Bijzondere gebieden

Behalve voor de bescherming van specifieke soorten, zijn in bepaalde natuurgebieden ten aanzien van de uitoefening van jacht ook beperkingen wenselijk in verband met het beheerdoel van deze gebieden.

In natuurgebieden waarvoor wordt gekozen natuurlijke processen zo ongestoord mogelijk te laten verlopen, dient jacht in principe niet plaats te vinden. Voor deze gebieden zal daarom een «nee, tenzij»-beleid worden gevoerd. Dit betekent dat jacht hier slechts zal kunnen plaatsvinden voor zover noodzakelijk voor het realiseren van het beoogde natuurdoel of voor het beperken van wildschade. Een overeenkomstige beleidslijn zal worden gevolgd voor Nationale Parken.

In natuurgebieden waar een «halfnatuurlijke» eindsituatie wordt nagestreefd, zal op grond van een beoordeling van effecten worden bepaald in hoeverre jacht toelaatbaar is.

De uitwerking van de beheerdoelstellingen voor de onderscheiden natuurgebieden vindt plaats volgens de systematiek beschreven in het Meerjarenprogramma Natuur en Landschap 1992–1996.

Hermelijn en bunzing

Tot het standwild behoren onder meer de hermelijn en de bunzing. Omdat er voor bejaging van deze soorten vanuit het schademotief niet langer aanleiding bestaat, behoeven deze twee soorten niet meer als wildsoort te worden aangewezen. Bestrijding door grondgebruikers zal onder bepaalde voorwaarden nog wel kunnen plaatsvinden.

Planmatig en gecoördineerd wildbeheer

Het beleid voor het wildbeheer zal er op gericht zijn jachthouders te stimuleren tot een meer planmatige en gecoördineerde aanpak. Dit is

onder meer wenselijk voor het beheer van grofwild, de opvang van ganzen en smienten en de bestrijding van wildschade. Samenwerking tussen jachthouders in wildbeheereenheden is daarvoor een vereiste en zal daarom worden aangemoedigd. Voor het beheer van reewild is inmiddels besloten vanaf 1 januari 1993 in beginsel nog slechts vergunning voor afschot te verlenen op basis van een aanvraag die een gebied betreft van tenminste 5000 ha.

Biotoopverbetering

Jachthouders zullen voorts worden gestimuleerd een bijdrage te leveren aan de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied voor het wild in met name de agrarische gebieden. Financiële ondersteuning vindt onder meer plaats in het kader van het Herstelplan Leefgebieden Patrijs en in het kader van het beheer van ganzen. Op basis van het project Ecologische Kwaliteitsverbetering jachtgebieden en viswateren uit het Natuurbeleidsplan, wordt gezien welke andere stimulerende maatregelen genomen zullen worden.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en doel

Op 26 november 1990 vond in de Tweede Kamer de behandeling plaats van het Natuurbeleidsplan. Ik heb de Kamer bij die gelegenheid een notitie toegezegd inzake het voor de jacht en het wildbeheer te voeren beleid. Eerder werd een dergelijke notitie in de memorie van toelichting bij de begroting voor 1991 aangekondigd.

Op 7 februari 1991 werd in de UCV voor Landbouw en Natuurbeheer de nota Ruimte voor ganzen besproken. Bij die gelegenheid heb ik een nota over jacht en wildbeheer toegezegd.

Wild komt vooral voor op plaatsen waar voldaan wordt aan de elementaire behoefte aan voedsel en rust. Jacht op wild vindt daarom vooral plaats in gebieden met een natuurlijk of agrarisch karakter. De afstemming van de belangen van de jacht op de belangen van de natuur en de landbouw heeft in het verleden meermalen aanleiding gegeven de regelgeving en het beleid voor de jacht bij te stellen. Ook het maatschappelijk denken over jacht speelde hierin mee.

Binnen de wereld van de jacht vonden in de loop der jaren eveneens belangrijke veranderingen plaats. Was jacht voorheen hoofdzakelijk gericht op het bemachtigen van wild door individuele jagers, tegenwoordig omvat jacht een scala van planmatige beheershandelingen die zijn gericht op het beheer van populaties en het behoud en het verbeteren van de biotoop voor het wild. Daartoe werken jagers in toenemende mate en op basis van een wildbeheerplan, samen in wildbeheereenheden.

Thans is een situatie bereikt waarin er opnieuw aanleiding bestaat het beleid op enkele onderdelen te herzien. Die aanleiding bestaat onder meer in:

- de behoefte aan een betere afstemming van het beleid voor de jacht op het natuurbeleid;
- de noodzaak op adequate wijze uitvoering te geven aan de internationale verantwoordelijkheid die wij hebben voor de bescherming van migrerende soorten;
- het terugtrekken van de overheid op kerntaken, hetgeen aanleiding geeft de jachthouders meer dan voorheen aan te spreken op hun verantwoordelijkheden ten aanzien van het wildbeheer;
- de behoefte die bij verschillende maatschappelijke geledingen bestaat aan een samenhangend actueel beleidsstuk over de jacht; sinds de behandeling van de veelomvattende wijziging van de Jachtwet in 1977 zijn de diverse aspecten van jacht en wildbeheer niet meer in één beleidsdocument in beschouwing genomen.

Daarnaast zal deze nota dienen als beleidsmatige bouwsteen voor de in voorbereiding zijnde regeling van de jacht in de Flora- en faunawet.

Doel

Met de nota wordt beoogd aan genoemde behoeften tegemoet te komen. Door een aantal relevante aspecten van de jacht in onderlinge samenhang in één beleidsdocument samen te brengen wordt het beleid voor de jacht en het wildbeheer meer inzichtelijk en door de geformuleerde uitgangspunten en criteria beter toetsbaar. Betrokkenen verkrijgen daarmee een grotere duidelijkheid over de ruimte voor jacht en wildbeheer in de toekomst. Indien deze nota er toe bijdraagt dat een breder draagvlak voor de jacht ontstaat, wordt mogelijk ook een basis verkregen voor een betere samenwerking tussen verschillende

maatschappelijke groeperingen die actief zijn in het buitengebied, hetgeen de duurzame instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van natuur en landschap ten goede zou komen.

Voorlichting

Jacht en wildbeheer zijn zaken waar de meeste burgers nimmer rechtstreek mee te maken krijgen. Het heeft daarom minder zin om de inhoud van het voorgestelde beleid, dat in een aantal gevallen nogal specifiek is, nadrukkelijk onder de aandacht van een breed publiek te brengen. De voorlichting zal daarom met name gericht worden op de organisaties die nauw betrokken zijn bij het beheer van wild en het beheer van gronden, zoals wildbeheereenheden, terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties en overheden alsmede organisaties op het gebied van jacht, natuur en landbouw. Met gerichte voorlichting wordt beoogd een breed draagvlak te verkrijgen voor het voorgenomen beleid. Dit zal bijdragen aan de realisering van de geformuleerde beleidsdoelstellingen.

De informatieoverdracht zal onder meer plaatsvinden door verspreiding van de nota onder de hiervoor genoemde doelgroepen en door publikaties in bepaalde tijdschriften. Wanneer de beleidsvoorstellen tot wijziging van regelgeving leiden zal daaraan uiteraard ook gepaste publiciteit worden gegeven.

Advies

Over een concept van de nota is op mijn verzoek advies uitgebracht door de Jachtraad, de Natuurbeschermingsraad, de Bosbouwvoorlichtingsraad en de Voorlopige Commissie voor de Nationale Parken.

1.2. Afbakening

Jagen is in de Jachtwet omschreven als het opsporen, bemachtigen of doden van wild en het doen van pogingen daartoe. In de wet zijn de soorten die tot het wild worden gerekend limitatief genoemd.

In ons land wordt om uiteenlopende redenen ook op diverse andere diersoorten jacht gemaakt. Bijvoorbeeld op muskusratten ter bescherming van waterkeringen, op ratten en muizen ter bescherming van voedsel en op vissen in het kader van voedselvoorziening en recreatie.

Deze nota spreekt zich slechts uit over de jacht op en het beheer van de wildsoorten.

1.3. Opzet van de nota

In de nota wordt in hoofdstuk 2 allereerst een beeld geschetst van de huidige regeling van de jacht en het wildbeheer. Daarna worden in hoofdstuk 3 de uitgangspunten van het te voeren beleid besproken en de voorwaarden die aan de jacht moeten worden gesteld in verband met internationale overeenkomsten.

In de hoofdstukken 4 t/m 6 wordt uiteengezet welk beleid gevoerd zal worden voor de jachtoefening ten aanzien van soorten, gebieden, openingstijden en de jachtmiddelen.

In hoofdstuk 7 wordt tot slot het beleid met betrekking tot het wildbeheer uiteengezet.

2. Huidige situatie jacht en wildbeheer

2.1. De wildstand in Nederland

Het Nederlandse landschap vertoont een grote afwisseling in landbouwgronden, bos, natuurgebieden, kleine landschapselementen en wateren. De voedselrijkdom van landbouwgronden en wateren is daarbij in het algemeen groot. Door het overvloedig aanwezige voedsel, de rust en de dekking is ons land een geschikt leefgebied voor een aantal soorten standwild. Deze factoren zijn ook gunstig voor wildsoorten die hier slechts een gedeelte van hun levenscyclus volbrengen.

Nederland heeft een rijke wildstand, zowel wat betreft standwild als trekkende soorten. Omvangrijke populaties standwild komen hier onder andere voor van soorten als wilde eend, haas, konijn, fazant en ree.

Wildsoorten die ons land alleen gebruiken als broedgebied, zijn o.a. de slobende en de zomertaling.

Als doortrekker en wintergast kunnen worden genoemd de kolgans, de rietgans, de brandgans en de rotgans, een aantal eenden zoals de pijlstaart, de krakeend, de toppereend en de smient en voorts soorten als de houtsnip, de watersnip en de goudplevier.

Op basis van een aantal gegevens kan een globale indruk worden verkregen van de omvang en de ontwikkeling van de Noordwest-europese en de Nederlandse populaties van de hier aangetroffen wildsoorten. Dit betreft tellingen door de Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland (SOVON) die in Europees verband worden gecoördineerd door het International Waterfowl Research Bureau (IWRB), afschotcijfers die door een groot aantal jagers worden verstrekt en vleugelonderzoek door de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV). Gegevens hierover zijn opgenomen in bijlage 1.

2.2. De Jachtwet

In de Jachtwet is aangegeven wie gerechtigd zijn tot het uitoefenen van de jacht. De Jachtwet geeft voorts voorwaarden en beperkingen voor de uitoefening van de jacht. Zo worden onder meer de bejaagbare soorten genoemd, de toegelaten jachtmiddelen en de openingstijden. Van belang zijn ook de bepalingen die jagers gebieden met het oog op de instandhouding van de wildpopulaties overbejaging te voorkomen en anderzijds ook te voorkomen dat door het wild schade wordt toegebracht, met name aan de landbouw. Uitgangspunt daarbij is dat er een evenwicht moet bestaan tussen de belangen van de jacht, de natuurbescherming en de landbouw. Met het oog op de bescherming van deze laatste belangen wordt in de memorie van toelichting bij de wet gesproken over de dienende functie van de jacht. Tegelijk wordt het eigen doel van de jacht erkend, d.w.z. de bevrediging van de behoefte aan actieve recreatie, met daarbij de aantekening «dat het noodzakelijk is de jacht zodanig te regelen dat deze zijn aantrekkingskracht behoudt, wil een voldoende aantal jagers bereid zijn die dienende taak op bevredigende wijze te vervullen».

Degene die het recht van de jacht heeft op een stuk grond wordt in de Jachtwet aangeduid als jachthouder. De jachthouder kan de eigenaar of de gebruiker zijn van de grond, maar ook degene die het jachtrecht heeft gehuurd van de jachtgerechtigde. De definitie van het jachthouderschap houdt in dat er voor elk stuk grond in Nederland een jachthouder is.

Op bepaalde soorten mag door de grondgebruikers zonder nadere beperkingen met een aantal in de wet genoemde jachtmiddelen worden

gejaagd. Voor de uitoefening van jacht met een vuurwapen gelden nadere voorwaarden, waaronder het vereiste van een jachttakte. Het aantal verleende jachttakten ligt al een tiental jaren op een niveau van ca 35 000.

2.3. De rechten van de jachthouder

De jachthouder is gerechtigd om met inachtneming van de voorschriften van de Jachtwet te jagen op de soorten die in de Jachtwet zijn aangewezen als wild.

Het is de jachthouder toegestaan het genot van de jacht geheel of gedeeltelijk aan anderen af te staan. Ter bescherming van de wildstand en van de landbouw worden op dit punt voorwaarden gesteld, onder meer met betrekking tot de minimale en maximale duur van de huurovereenkomsten en vergunningen betreffende het genot van de jacht.

2.4. De plichten van de jachthouder

Overbejaging

Het door jachthouders gevoerde beheer kan tot een zodanige wildstand leiden dat aan gewassen ontoelaatbare schade wordt toegebracht. Anderzijds kan de jachtdruk dusdanig groot zijn dat de instandhouding van wildpopulaties, plaatselijk, landelijk of internationaal bezien, in gevaar komt. Om te bevorderen dat het gevoerde wildbeheer wordt afgestemd op de belangen van de landbouw en de natuurbescherming is in de Jachtwet aan de jachthouders een aantal verplichtingen opgelegd. In het bijzonder de artikelen 19 en 45 van de Jachtwet zijn daarbij van belang.

Artikel 19 bepaalt dat – tenzij de belangen van de landbouw zich daartegen verzetten – de jachthouder gehouden is zijn veld op zodanige wijze te bejagen of te doen bejagen, dat een redelijke wildstand in dat veld gehandhaafd blijft of bij het ontbreken daarvan bereikt wordt. Hij mag de lokale wildpopulatie derhalve niet overbejagen. De verantwoordelijkheid van de jachthouder houdt niet een wettelijke verplichting in om ter instandhouding van de lokale populatie van de ene wildsoort, de populatie van een andere wildsoort te bejagen. Ook voor de instandhouding van de overige fauna en de flora heeft de jachthouder geen wettelijke verantwoordelijkheid. Dit neemt natuurlijk niet weg dat de jachthouder, op verzoek van de grondgebruiker/terreinbeheerder, bepaalde maatregelen kan nemen tegen wildsoorten indien deze een bedreiging vormen voor de instandhouding van flora en fauna. Zo kan het bijvoorbeeld in het kader van natuurlijke bosverjonging gewenst zijn de graasdruk door extra afschot te beperken. Grondgebruiker en jachthouder kunnen hierover afspraken maken.

Redelijke wildstand

Wat onder een redelijke wildstand moet worden verstaan, is niet nader aangegeven. Jachthouders kunnen deze naar eigen inzichten bepalen binnen een gebied waarvan de ondergrens wordt bepaald door de instandhoudingsplicht en de bovengrens door de bereidheid van de grondgebruikers in het jachtveld en in de omgeving daarvan, om een meer of minder grote wilddruk te accepteren. De beheerdoelstelling, het grondgebruik van het terrein, het grondgebruik in de omgeving en de feitelijke mogelijkheden voor de grondgebruikers om door het nemen van beschermende maatregelen schade te voorkomen, zullen hiervoor bepalende factoren zijn. Overigens zullen grondgebruikers in alle gevallen een zekere mate van wildschade moeten accepteren als normaal bedrijfsrisico.

Zorgvuldigheid

Met het oog op een weidelijke uitoefening van de jacht is in artikel 19 voorts de plicht opgenomen om het wild tegen onnodig lijden te beschermen, wat onder meer een nazoekplicht inhoudt voor aangeschoten wild.

Schadepreventie

Artikel 45 bepaalt dat iedere jachthouder verplicht is datgene te doen wat een goed jager betaamt om schade door in zijn jachtveld aanwezig wild te voorkomen. Deze bepaling is met name gericht op de bescherming van de landbouw, waartoe in het kader van de Jachtwet ook tuinbouw, bosbouw, veeteelt en visserij worden gerekend. De jachthouder zal echter op grond van de zorgvuldigheid die een ieder in het maatschappelijk verkeer in acht heeft te nemen ook rekening moeten houden met andere belangen die door het wild kunnen worden geschaad, zoals de verkeersveiligheid en de volksgezondheid.

Jachthouders die te kort schieten in hun verplichting het beheer van de wildstand en de bejaging mede af te stemmen op belangen van derden kunnen op grond van artikel 6:162 BW worden aangesproken op geleden wildschade. Daarnaast geeft de Jachtwet de minister de bevoegdheid om aan derden opdracht te geven om, voorbijgaand aan bestaande jachtrechten in een gebied, zonodig tot schadebestrijding over te gaan.

2.5. Additionele inspanningen van jachthouders

De in de Jachtwet vastgelegde plichten van de jachthouder hebben vooral betrekking op het reguleren van de wildstand. De meeste jachthouders hebben echter een bredere taakopvatting die kan worden gevat onder de term wildbeheer. Dit is het gehele complex van handelingen gericht op de afstemming van het beheer op de belangen van de landbouw en de natuur.

Toezicht

In het kader van de schadebestrijding pleegt de jachthouder doorgaans niet alleen afschot, maar draagt hij tevens zorg voor aanleg en onderhoud van afschermende en afleidende voorzieningen en verjaging van (ook onbejaagbaar) wild. Ter instandhouding van een redelijke wildstand en dan met name ter voorkoming van stroperij wordt toezicht gepleegd. Dit gebeurt hetzij door de jachthouder zelf, hetzij door een daartoe aangestelde jachtopzichter. Momenteel zijn er in ons land ca. 1000 jachtopzichters actief.

Biotoopverbetering

Vele jachthouders getroosten zich grote inspanningen en financiële offers om de leefsituatie voor het wild te verbeteren door middel van actief biotoopbeheer. De vereiste kennis over het wild en het wildbeheer verkrijgen de jagers o.m. middels de opleiding voor het jachtexamen en door het volgen van specifieke praktijkcursussen biotoopbeheer.

Gecoördineerd wildbeheer

Gewoonlijk omvat het leefgebied van wildpopulaties meerdere jachtvelden. Het wild is daarmee onderworpen aan de beheersinzichten van verschillende jachthouders. Voor een meer planmatig en op populatieniveau afgestemd beheer is daarom samenwerking tussen de jachthouders noodzakelijk. Het belang hiervan wordt ook door de jagers ingezien en inmiddels zijn mede door de inspanningen van de KNJV meer dan 400 zgn. wildbeheereenheden opgericht. Dit zijn lokale samenwerkingsverbanden van jachthouders met gezamenlijke werkgebieden van

gemiddeld enkele duizenden hectaren. Binnen een wildbeheereenheid wordt een planmatig en gecoördineerd beheer nagestreefd. Concrete activiteiten in dit verband zijn wildstandinventarisatie, afschotplanning en -registratie, gecoördineerde inzet van menskracht en middelen bij de wildschadepreventie, biotoopbeheer, het treffen van mortaliteitsverlagende voorzieningen (wildspiegels, wildredders, rasters e.d.) en het voeren van overleg met de landbouw en de natuurbescherming.

In dit verband wil ik ook in het bijzonder de Vereniging Wildbeheer Veluwe noemen, die reeds een aantal jaren zorg draagt voor de coördinatie van het beheer van de edelherten en de wilde zwijnen op de Veluwe.

Stimuleringsmaatregelen

Zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan stimuleert het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij een meer planmatig en gecoördineerd beheer. Lokale samenwerking door jachthouders, bijvoorbeeld in de vorm van wildbeheereenheden, wordt bevorderd door het geven van voorlichting en het bieden van faciliteiten in het kader van vergunningen en ontheffingen. Zo kan op basis van een gezamenlijk wildbeheerplan bijvoorbeeld op voorhand vergunning worden verleend voor het bestrijden van wildschade in de gesloten jachttijd. Ook komen wildbeheereenheden die een planmatig en gecoördineerd beheer voeren eerder in aanmerking voor ontheffingen met betrekking tot de afmetingen van jachtvelden en de duur van jachthuurovereenkomsten. Vanwege de brede positieve effecten op de flora en fauna ondersteun ik tevens biotoopbeheermaatregelen ten behoeve van het wild. Financiële middelen worden beschikbaar gesteld in het kader van het Herstelplan Leefgebieden Patrijs, de nota Ruimte voor ganzen en in het kader van het grofwildbeheer op de Veluwe.

2.6. Bescherming van het natuurbelang

De Jachtwet kent naast de algemene bepalingen van artikel 19 een groot aantal meer concrete bepalingen die er mede op gericht zijn een zodanige uitoefening van de jacht te bevorderen dat ontoelaatbare schade aan de natuur wordt voorkomen. Relevante bepalingen zijn met name:

1. De aanwijzing van bejaagbare soorten

Jagen in de zin van de Jachtwet is slechts mogelijk op wild. De soorten die tot het wild worden gerekend zijn limitatief in de Jachtwet genoemd (zie bijlage 2). De huidige lijst van wildsoorten is het resultaat van een historische ontwikkeling, waarbij vooral de economische waarde van een soort of de door een soort veroorzaakte schade bepalend waren voor de totstandkoming van de lijst.

Op de genoemde wildsoorten mag slechts worden gejaagd voorzover de jacht op die soorten is geopend, of vergunning voor bejaging is verleend. Op de wildlijst staat nog een aantal soorten zoals de das, de eekhoorn, de zeehond, de otter en het korhoen, waarop sedert jaren geen jacht meer wordt toegestaan.

Momenteel is op 29 wildsoorten de jacht geopend. De jacht op de vijf als wild aangewezen soorten grofwild is niet geopend; voor zover afschot noodzakelijk is, vindt dat plaats op basis van een vergunning.

De soorten waarop de jacht is geopend, zijn voor jagers aantrekkelijk als buit en/of betreffen soorten waarvan bejaging gewenst is geacht om ontoelaatbare schade aan landbouw of andere belangen te voorkomen.

Voorwaarde voor de opening van de jacht op een soort is dat de stand en de populatiedynamiek zodanig zijn dat bij de bestaande jachtdruk bejaging geen gevaar oplevert voor de instandhouding.

Voor zover ze daar in betekenende aantallen voorkomen, zijn vrijwel al deze soorten ook in ons omringende landen bejaagbaar. Zie voor een overzicht van de opening van de jacht in deze landen bijlage 3.

2. Openingstijden

De openingstijden van de jacht (zie bijlage 4) zijn zo veel mogelijk vastgesteld met in achtneming van de voortplantingsperiode. Afwijkingen op dit punt hangen samen met de noodzaak van bejaging ter bestrijding van wildschade, zoals bijv. ten aanzien van konijnen en houtduiven, die het gehele jaar bejaagbaar zijn.

De opening van de jacht vindt plaats bij ministeriële beschikking. Aldus kan op flexibele wijze worden gereageerd op veranderingen in de wildstand of de conditie van het wild, zoals bijvoorbeeld in perioden van strenge vorst en sneeuwval.

3. De oppervlakte van jachtvelden

Voor de zelfstandige bejaging van jachtvelden met het geweer stelt de wet eisen aan de minimumoppervlakte. Voor de landjacht is deze minimumoppervlakte 40 ha; voor de uitoefening van de jacht op uitsluitend waterwild is de minimumoppervlakte 1 ha, mits het betreffende jachtveld deel uit maakt van een watercomplex van ten minste 10 ha en bovendien aan bepaalde afmetingseisen voldoet. De oppervlakte-eisen voor de landjacht hebben vooral als achtergrond te waarborgen dat het gevoerde wildbeheer zo veel mogelijk op populatieniveau plaatsvindt en dat wordt voorkomen dat wildpopulaties overbejaagd zouden worden door een groot aantal jagers met niet op elkaar afgestemde beheeropvattingen.

Zoals eerder vermeld wordt gestreefd naar samenwerking in wildbeheereenheden op grotere oppervlakten, onder andere omdat een aantal soorten een aanzienlijk groter leefgebied heeft dan 40 ha.

4. Jachtmiddelen

De middelen die zijn toegestaan om wild te bemachtigen zijn in de wet limitatief genoemd (bijlage 5). Om het risico van overbejaging en van ongewenste vangsten te beperken, zijn slechts middelen aangewezen die selectief vangen, zoals het geweer, of selectie na de vangst mogelijk maken zoals de eendenkooi. Voorts is in overeenstemming met bepalingen in internationale regelingen, het gebruik van massavangmiddelen zoals netten en vangkooien niet toegestaan. Bij de keuze van de middelen is er bovendien naar gestreefd onnodig lijden van dieren te voorkomen. Het gebruik van bijvoorbeeld klemmen en strikken is daarom niet toegestaan.

5. Vakbekwaamheid

Sedert 1977 is voor het verkrijgen van een jachtake vereist dat een door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij erkend jachtexamen is afgelegd. Bij dit examen worden de kandidaten o.m. getoetst op kennis van de wildsoorten, de landbouw, wildschade en wildschadebestrijding, jachtwettelijke bepalingen en vaardigheid in de omgang met wapens en de bekwaamheid in het schieten daarmee.

Het examen strekt er toe te waarborgen dat de uitoefening van de jacht door de individuele jager op een verantwoorde wijze plaatsvindt.

6. Overige bepalingen

Naast bovengenoemde bepalingen geeft de Jachtwet in artikel 26 nog een aantal voorschriften die gericht zijn op de bescherming van wild dat in een kwetsbare situatie verkeert. Het betreft hier onder meer een

verbod om te jagen op wild dat als gevolg van onvoldoende bevedering niet in staat is te vliegen, een verbod te jagen op waterwild dat zich bevindt in of in de nabijheid van wakken of bijten in het ijs en een verbod te jagen op wild dat als gevolg van weersomstandigheden in uitgeputte toestand verkeert.

2.7. Beleid voor de jacht in natuurgebieden

Het beleid voor de uitoefening van jacht in gebieden met natuurfuncties is vastgelegd in het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (Tweede Kamer, zitting 1980–1981, 16 820, nrs 1–2). Hierin wordt gesteld dat jacht in veel gebieden een rol speelt en dat het beleid erop gericht is een blijvende functie toe te kennen aan de jacht, waar aantalsregulatie van diersoorten uit een oogpunt van beheer noodzakelijk is. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer vanuit natuurgebieden wildschade op aangrenzende landbouwgebieden optreedt. In het Structuurschema is verder bepaald dat in bepaalde gevallen ook jacht kan plaatsvinden wanneer hiervoor uit een oogpunt van beheer weliswaar geen argumenten zijn aan te voeren, maar anderzijds evenmin kan worden gesproken van nadelige effecten op de betrokken terreinen. (In de Ontwerp Planologische Kernbeslissing Structuurschema Groene Ruimte (1992) is omtrent de uitoefening van jacht niets bepaald.)

Ook in het Meerjarenplan Bosbouw (Tweede Kamer, vergaderjaar 1984–1985, 18 630, nrs. 1–2) wordt de betekenis van de jacht erkend en is het beleid er op gericht de jacht blijvend een functie te laten vervullen in het beheer van het grootste deel van het Nederlandse bosareaal.

In het Natuurbeleidsplan (Tweede Kamer, vergaderjaar 1989–1990, 21 149, nrs 2–3), wordt als uitgangspunt voor het beleid met betrekking tot de jacht uitgegaan van de eis dat de benutting van diersoorten niet in strijd mag zijn met de vigerende natuurbeleidsdoelstellingen van afzonderlijke gebieden, zowel binnen als buiten de ecologische hoofdstructuur.

Onder verwijzing naar de verantwoordelijkheid die ons land heeft voor de bescherming van vogelsoorten met een westpalearctisch leefgebied is voorts aangegeven dat het voor de bescherming van rust-, broed- en foerageergebieden noodzakelijk kan zijn dat beperkende maatregelen voor het uitoefenen van jacht worden getroffen.

Instrumenten

De overheid beschikt zowel uit hoofde van haar privaatrechtelijke als publiekrechtelijke bevoegdheden over mogelijkheden bovengenoemd beleid te realiseren.

1. Staatsgronden

Voor gebieden in eigendom bij de Staat kan de Staat als jachtrecht-hebbende besluiten het genot van de jacht al of niet te verhuren en eventueel restricties te verbinden aan de uitoefening van de jacht.

De Staat is rechthebbende van een groot aantal (natuur)gebieden, waaronder alle grote wateren.

2. Natuurbeschermingswet

Artikel 12 van de Natuurbeschermingswet verbiedt om zonder vergunning van de Minister handelingen te (doen) verrichten of te gedogen die schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke waarde van het natuurmonument. Als schadelijk worden in ieder geval aangemerkt handelingen die de in de aanwijzingsbeschikking genoemde wezenlijke kenmerken aantasten.

Voor zover het uitoefenen van jacht in beschermde natuurmonumenten, d.w.z. aangewezen terreinen die in particulier eigendom zijn, schadelijk is voor de natuurwetenschappelijke betekenis of de wezenlijke kenmerken van het betreffende terrein kan aantasten, is het jagen gebonden aan een artikel 12 vergunning. In het kader van de aanvraag van zo'n vergunning wordt aan de jagers gevraagd een wildbeheerplan te overleggen. In dit plan dient de aanvrager waarborgen te geven dat zodanig wordt gejaagd dat de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument niet worden aangetast.

Voor aangewezen staatsnatuurmonumenten geldt een vergunningstelsel «sui generis»; dit stelsel heeft dezelfde strekking als het vergunningstelsel ex artikel 12 voor beschermde natuurmonumenten.

3. *Jachtwet*

De Jachtwet biedt verschillende mogelijkheden om ter bescherming van de wildsoorten voorschriften te geven voor de uitoefening van jacht en wildbeheer. In het bijzonder artikel 20 van de wet en de daarop gebaseerde beschikking opening en sluiting van de jacht van 8 augustus 1977, biedt de mogelijkheid de jacht al naar gelang van plaats en tijd, omstandigheden, geslacht en leeftijd der dieren te openen.

4. *Stimuleren particuliere beheerders*

Zoals hiervoor is uiteengezet is het beleid van het ministerie er op gericht jachthouders op vrijwillige basis te laten samenwerken in wildbeheereenheden.

Een dergelijke samenwerking vormt een basis voor het opstellen van een wildbeheerplan, waarin kan worden aangegeven hoe afstemming plaatsvindt van jacht en wildbeheer op de specifieke eisen die met name de fauna in een gebied stelt.

Door middel van dit stimuleringsbeleid kunnen gewenste doelen worden bereikt in situaties waarin optreden van de Staat op grond van eerder genoemde bevoegdheden niet aan de orde is.

2.8. *Het Jachtfonds*

Om te voorkomen dat de bescherming van landbouwbelangen zou leiden tot ontoelaatbare ingrepen in de wildstand, kan in bepaalde gevallen bij schade een tegemoetkoming worden verkregen uit het Jachtfonds.

Aan de middelen van het Jachtfonds wordt bijgedragen door de jachtaktehouders en door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. In 1991 bedroeg de bijdrage van de jachtaktehouders ca 1,5 miljoen gulden. Tegemoetkomingen voor schade toegebracht door onbejaagbaar wild, – waartoe in dit kader ook alle ganzen worden gerekend – en Vogelwetsoorten, worden betaald door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Daartoe werd in 1991 een bedrag van ca 3 miljoen gulden aan de middelen van het Jachtfonds toegevoegd.

In de nota Ruimte voor ganzen heb ik het voornemen uitgesproken om in verband met de schade door ganzen de bijdrage van de jachtaktehouders aan het Jachtfonds met 25 gulden te verhogen. Dit voornemen zal in 1993 worden geëffectueerd. Inmiddels heb ik in de Rijksbegroting 1993 het voornemen uitgesproken de bijdrage met een extra bedrag van 15 gulden te verhogen tot in totaal 40 gulden.

2.9. *Verstandig gebruik*

Het hiervoor aangehaalde uitgangspunt voor het jachtbeleid in het Natuurbeleidsplan, hangt samen met het internationaal aanvaarde

beginsel van «verstandig gebruik» (wise use). In het Natuurbeleidsplan wordt dit begrip zodanig gedefinieerd dat enigerlei benutting van een soort of populatie nooit op een zodanige wijze mag plaatsvinden dat hierdoor het voortbestaan van de desbetreffende of een andere soort of populatie in het geding komt. In dit verband wordt in het Natuurbeleidsplan gewezen op de noodzaak van monitoring van omvang, samenstelling en vitaliteit van de benutte of indirect beïnvloedde populaties.

Jachtoefening onder deze voorwaarden kan worden beschouwd als een verantwoord gebruik van een natuurlijke hulpbron.

2.10. Flora- en faunawet en wijziging Jachtwet

Mede op verzoek van de Tweede Kamer is in 1986 een onderzoek gestart naar de mogelijkheid de regelgeving op het gebied van de flora en fauna te integreren. Als resultaat van dit onderzoek is in 1989 het wetsontwerp Flora- en faunawet voor advies aan de Raad van State gezonden. In dit ontwerp zijn de Vogelwet, de Jachtwet, alsmede Hoofdstuk V van de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantesoorten en het In- en uitvoerbesluit bedreigde uitheemse dier- en plantesoorten tot een op elkaar afgestemd geheel van regels opgenomen.

Het ontwerp voorziet tevens in de vereiste aanpassing van de regelgeving aan enkele internationale overeenkomsten, zoals de Richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (EG-Vogelrichtlijn), de Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden, het Koninkrijk België en het Groot-Hertogdom Luxemburg op het gebied van de jacht en de vogelbescherming (Benelux-verdrag) en de Overeenkomst inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu (Conventie van Bern, 1979).

Vooruitlopend op de totstandkoming van de Flora- en faunawet is besloten tot een tussentijdse wijziging van onder meer de Jachtwet. De wijzigingen betreffen grotendeels de implementatie van de bepalingen uit internationale overeenkomsten. Dit laatste wetsvoorstel is op 15 augustus 1991 bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend.

3. Uitgangspunten te voeren beleid

3.1. Aspecten van jacht

Jacht is een activiteit die sterk uiteenlopende reacties oproept. Tegenover ca 35 000 jagers die sterk gehecht zijn aan de jacht staat een onbekend aantal verklaarde tegenstanders van jacht en met name van recreatieve jacht. Daartussen ligt een breed veld van meer of minder uitgesproken opvattingen en gevoelens.

Voor het bepalen van het jachtbeleid is het van belang inzicht te hebben in de achtergrond van die verschillende opvattingen. Onderstaand worden daartoe enkele aspecten van jacht belicht.

a. recreatieve aspecten

Nederland kent vrijwel geen beroepsmatige jacht, de meeste jagers beoefenen de jacht in het kader van vrijetijdsbesteding. Het aantrekkelijke voor betrokkenen schuilt hierbij in de combinatie van natuur- en landschapsbeleving, het bemachtigen van wild voor eigen consumptie of voor verkoop, het plegen van diverse beheershandelingen in het jachtveld met het oog op de wildstand en de schadebestrijding en bijkomende aspecten als hondenwerk, verenigingsleven e.d.

b. ecologische aspecten

Jacht is ook een activiteit die een ingreep betekent in de natuurlijke processen die zich in een terrein voltrekken. Jacht kan aldus worden beschouwd als een ingreep in het ecologisch functioneren van een gebied. Een ingreep is op zichzelf ecologisch gezien niet goed of slecht. Een menselijke ingreep kan wel meer of minder gewenst zijn in het licht van een bepaalde beheerdoelstelling voor een gebied. Menselijk ingrijpen, dus ook jacht, kan bijv. als strijdig met de doelstelling worden beschouwd in een terrein waar is gekozen voor een beheer dat gericht is op een ongestoord verloop van natuurlijke processen.

c. populatie-dynamische aspecten

Omdat jagen een onttrekking van individuen uit een populatie betekent heeft jacht invloed op de populatie-dynamiek van die populatie. Daarbij gaat het om de invloed die jacht heeft op de verspreiding van de bejaagde soort, op de omvang van voor- en najaarspopulatie en de samenstelling van de populatie.

d. economische aspecten

Men kan jacht ook bezien vanuit een economische invalshoek. Daarbij komen aspecten in beeld als de verkrijging van wild door de jager, de voorziening van de markt met diverse soorten wild, werkgelegenheid in jachttoezicht en wapenhandel en de inkomsten die de verhuring van de jacht oplevert voor o.m. boeren en boseigenaren. Uit economisch oogpunt is ook de beperking van schade door wild aan de landbouw en aan bossen van groot belang.

e. ethische aspecten

Voor de beoordeling van het maatschappelijk draagvlak voor jacht zijn ook de ethische, filosofische of levensbeschouwelijke kanten van de jacht van belang.

Zo kan de natuur worden beschouwd als een gemeenschappelijk erfgoed waarvan de mens in goed rentmeesterschap een gepast gebruik (wise use) mag maken. Men kan echter ook uitgaan van een autonoom recht van dieren op leven en welzijn. Vanuit die optiek kunnen vraagtekens worden geplaatst bij het morele recht van mensen op het plegen van ingrepen in het levenspatroon van dieren, de benutting van dierpopu-

laties en het toebrengen van leed aan dieren indien daarvoor niet zwaarwegende redenen aanwezig zijn.

f. cultuurhistorische aspecten

Tot slot kan het cultuurhistorische aspect van de jacht worden genoemd. Dit geldt met name het gebruik van bepaalde traditionele jachtmiddelen zoals de eendenkooi bij het kooikersbedrijf en haviken en slechtvalken bij de valkerij.

3.2. Betekenis van jacht in maatschappelijk verband

Aan de ontwikkeling van het aantal verstrekte jachtakten kan worden afgelezen dat de wens om te jagen in de loop der jaren redelijk constant is gebleven. Voor de ca 35 000 jachtaktehouders is de jacht een activiteit die meer is dan alleen een vorm van vrijetijdsbesteding. Om te kunnen (blijven) jagen op het beperkte Nederlandse areaal aan jachtterreinen worden vaak grote financiële offers gebracht. Jacht heeft daarom in het economisch verkeer een niet te verwaarlozen betekenis.

Jacht heeft ook betekenis voor de voorziening in vlees van wild. De waardering die hiervoor bestaat blijkt onder meer uit het feit dat de binnenlandse vraag slechts voor 15 % uit het aanbod van Nederlandse jagers kan worden gedekt.

Bestrijding wildschade

Tussen jacht en landbouw heeft altijd een nauwe relatie bestaan in verband met wildschade en wildschadebestrijding. Door de intensivering in de landbouw en de aanwezigheid van een groeiend aantal overwinterende soorten als ganzen en smienten, is de kans op schade en de omvang van de schade de laatste decennia groter geworden. Door veranderingen in de bedrijfsvoering zijn andere soorten, zoals de bunzing en de wezel, daarentegen minder schadelijk geworden voor de landbouw. Over het geheel genomen wordt voor de bestrijding van schade echter meer dan voorheen een beroep gedaan op de jagers. Voor de landbouw heeft de jacht daarom in de loop der jaren aan betekenis gewonnen.

Natuurbescherming

Door de veranderingen in de landbouw en ook door de toegenomen recreatie in het landelijk gebied is de druk op natuur en milieu de laatste decennia toegenomen. In verband hiermee is ook de beheerstaak die jagers en jachtopzieners vervullen belangrijker geworden. De biotoopverbeterende maatregelen en het toezicht op stroperij hebben daarbij niet alleen een positieve invloed op de wildstand maar ook op het behoud van andere natuurwaarden. De jacht draagt daarmee direct en indirect bij aan het behoud en herstel van natuur en milieu.

Mede in verband met de belangrijker geworden maatschappelijke rol van de jachthouders wordt sedert een aantal jaren gestreefd naar een verbetering van de kwaliteit van het door de jagers gevoerde beheer. Zoals eerder aangegeven, moeten kandidaat-jagers sedert 1977 een zware opleiding volgen om een jachtakte te kunnen krijgen. Jagers plegen ook op vrijwillige basis grote inspanningen om de kwaliteit van het wildbeheer te verbeteren en brengen daartoe onder meer hun activiteiten samen in wildbeheereenheden.

Bezwaren tegen jacht

Naast bovengenoemde positieve elementen die zijn verbonden aan de beheerrol van de jager is er in de samenleving kritiek op de rol die de jager speelt als gebruiker van dierpopulaties. Deze kritiek hangt nauw samen met een veranderde houding ten aanzien van natuur en de wijze

waarop de natuurlijke omgeving wordt beleefd. Dat het een beperkte groep is toegestaan te jagen op dieren die worden beschouwd als een collectief bezit en die mede de natuurwaarde van een terrein bepalen, wordt niet door iedereen begrepen en geaccepteerd.

Terwijl het vroeger als vanzelfsprekend gold dat de potenties van de natuur zo veel mogelijk werden benut – denk aan de ontginning van woeste gronden – leeft nu meer en meer de opvatting dat er plaatsen moeten zijn waar natuurlijke processen zich zo veel mogelijk zonder beïnvloeding door de mens kunnen voltrekken en waar dieren niet worden bedreigd door de mens.

Waar de bejaging van dierpopulaties in zijn algemeenheid al kritisch wordt beoordeeld, richt de kritiek zich de laatste jaren in het bijzonder op de bejaging van soorten die hier als zomer- of wintergast verblijven of doortrekken en waarvan de bejaging om redenen van schadebestrijding niet noodzakelijk is. Voor een stopzetten van de jacht op een tiental van deze soorten heeft in het bijzonder de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels de laatste jaren actie gevoerd. Bij de kritiek op de jacht op deze soorten gaat het niet om de vraag of de bejaging om redenen van instandhouding verantwoord is, maar meer om ethisch-emotionele overwegingen.

Herijking beleid

In het licht van bovenstaande ontwikkelingen en mede gezien de bijzondere verantwoordelijkheid die ons land heeft voor de instandhouding van trekkende soorten, acht ik het noodzakelijk nadere criteria te formuleren voor de jacht in natuurgebieden en zie ik voorts aanleiding voor een aanpassing van de lijst van bejaagbare soorten.

In verband met de noodzakelijke afstemming van de nationale wetgeving op internationale regelingen dienen ook de openingstijden te worden aangepast.

Een nader precisering van het beleid voor het wildbeheer is voorts noodzakelijk om de verantwoordelijkheden van de jachthouders te accentueren en om een betere afstemming te bereiken met het natuurbeleid.

In de volgende hoofdstukken wordt een en ander verder uitgewerkt.

Alvorens nader op de inhoud van het beleid in te gaan worden onderstaand enkele uitgangspunten voor het beleid geformuleerd. Deze uitgangspunten betreffen de afstemming van de jacht op het soorten- en gebiedenbeleid, de toelaatbaarheid van jacht in algemene zin en de positie van jachthouders, grondgebruikers en overheid met betrekking tot de instandhouding van het wild.

Aansluitend worden ook de internationale regelingen genoemd waarmee bij de beleidsbepaling rekening moet worden gehouden.

3.3. Uitgangspunten voor het beleid

Het voor de jacht en het wildbeheer te voeren beleid zal zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. wild is een natuurwaarde;
2. uitoefening van jacht is aanvaardbaar voor zover daarmee een redelijk doel is gediend en mits niet in strijd met het soorten- en gebiedenbeleid;
3. het behoud van een redelijke wildstand is een gemeenschappelijke zorg van jachthouders, grondgebruikers en overheid.

3.3.1. *Wild is een natuurwaarde*

In het kader van het Nederlandse jachtbeleid wordt wild niet primair beschouwd als een oogstbaar agrarisch produkt, maar als een natuurwaarde, d.w.z. een voortbrengsel van de natuur. De wildsoorten zijn daarom ipso facto onderworpen aan het soortenbeleid. De doelstelling van het soortenbeleid is in het Natuurbeleidsplan omschreven als de instandhouding en herstel van een zo natuurlijk mogelijke verscheidenheid aan in het wild levende dier- en plantesoorten als elementen van de ecosystemen waarvan ze deel uitmaken.

Jacht en wildbeheer dienen derhalve binnen dit kader hun plaats te krijgen. Dit betekent dat het uitoefenen van jacht en het beheer van wildsoorten niet in strijd mogen zijn met de instandhouding en het herstel van (populaties van) soorten en de ecosystemen waarvan die soorten deel uit maken. De duurzaamheid van de populaties van de soort(en) en het ecosysteem is derhalve de centrale toetssteen. Met betrekking tot het toestaan van activiteiten als het uitzetten van dieren, het geregeld verstrekken van voer en het plaatsen van omheiningen zal dan ook een terughoudend beleid (moeten) worden gevoerd.

Bescherming

Het feit dat wild wordt aangemerkt als een natuurwaarde, betekent niet dat voorbij wordt gegaan aan de economische en recreatieve waarde die de betreffende soorten hebben. De gebruikswaarde staat echter niet voorop. Met name in gebieden die specifiek bescherming genieten in verband met de daarin aanwezige natuurwaarden, is terughoudendheid ten aanzien van benutting op zijn plaats. Dit geldt onder meer voor de gebieden die voor migrerende soorten met een westpalearctisch leefgebied van grote betekenis zijn en waarvoor ons land een bijzondere internationale verantwoordelijkheid heeft.

Een bijzondere plaats nemen ook natuurgebieden in waarbij het beheer gericht is op een ongestoord verloop van natuurlijke processen; uitoefening van jacht dient hier in beginsel niet plaats te vinden.

3.3.2. *Bejaging van dierpopulaties*

Jagen aanvaardbaar

Op dieren wordt vanouds jacht gemaakt om hun consumptieve gebruikswaarde. Maar ook de jacht op zich zelf geeft aan de jager voldoening. De betekenis van jacht om de verkrijging van wild en om het genoegen dat de jacht geeft wordt erkend. Voorts wordt onderkend dat jacht een belangrijke bijdrage kan leveren aan het voorkomen van schade door dieren en dat jagers door het treffen van beheermaatregelen een bijdrage kunnen leveren aan de instandhouding van diersoorten en hun leefgebied.

Voor zover de bejaging van vogels en zoogdieren plaatsvindt binnen het kader van deze redelijk geachte doeleinden en de jacht niet in strijd is met het algemene soortenbeleid, het beleid voor afzonderlijke soorten en soortgroepen en het beleid voor natuurgebieden, is jacht een aanvaardbare activiteit.

3.3.3. *Behoud redelijke wildstand*

Lusten en lasten

Rekening houdend met zijn wettelijke verplichtingen op het gebied van schadepreventie zoals beschreven in par. 2.4, is de jachthouder gehouden zodanig te jagen dat een redelijke wildstand is gewaarborgd. Als zodanig geeft deze bepaling slechts een beperkte waarborg voor het duurzame behoud van een goede wildstand. Primair is van belang dat er

geschikte leefgebieden zijn voor het wild en dat het wild daarvan ook gebruik kan maken. Voor de meeste wildsoorten is in ons land in ruime mate voedsel, dekking en broedgelegenheid aanwezig op landbouwgronden, bossen en natuurterreinen. De bereidheid van met name boeren en boseigenaren om wild op hun gronden te gedogen en eventuele schade voor lief te nemen, vormt een belangrijke factor voor de instandhouding van het wild. In situaties waar het genot van de jacht verhuurd is kunnen de huurders aan die acceptatie in positieve zin bijdragen. Er wordt van uitgegaan dat grondgebruikers een zekere mate van schade accepteren als een risico dat inherent is aan de land- en bosbouw. Om een blijvende acceptatie van wild op productiegronden te verzekeren, zal evenwel moeten worden voorkomen dat de lasten van de wildstand al te zwaar op de schouders van de betreffende grondgebruikers drukken. Om tot een redelijke verdeling van lasten te komen zullen daarom ook andere grondgebruikers – met name beheerders van natuurterreinen – adequate maatregelen moeten nemen voor de opvang van in het bijzonder de overwinterende wildsoorten.

Voor zover de wildstand dat toelaat dienen grondgebruikers en jachthouders daarnaast voldoende mogelijkheden te worden geboden om rechtstreeks maatregelen te kunnen nemen tegen schadeveroorzakend wild.

Teneinde het gedogen van medegebruik te bevorderen zullen grondgebruikers in bepaalde gevallen bovendien in aanmerking moeten kunnen komen voor een financiële tegemoetkoming bij geleden wildschade.

3.4. Internationale regelingen

Voor het bepalen van de ruimte die op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten en randvoorwaarden gegeven zal worden voor het uitoefenen van jacht en wildbeheer zal mede rekening moeten worden gehouden met internationale regelingen waaraan Nederland is gebonden.

In het bijzonder zijn de navolgende regelingen van belang.

a. De Conventie van Parijs (Parijs, 18 oktober 1950). Deze heeft de bescherming van in het wild levende vogels tot doel.

b. De Richtlijn van de Raad van de Europese gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (EG-Vogelrichtlijn). Deze richtlijn betreft de bescherming, het beheer en de regulering van in het wild levende vogelsoorten in Europa en stelt regels voor de benutting daarvan.

De richtlijn verplicht de lidstaten voorts beschermingszones aan te wijzen.

c. De Overeenkomst inzake het behoud van trekkende diersoorten (Conventie van Bonn, 1979) die gericht is op het behoud van deze soorten en hun leefgebieden.

In het kader van deze overeenkomst zullen onder meer maatregelen worden bevorderd voor de bescherming van trekkende waterwildsoorten.

d. Het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa (Conventie van Bern, 1979).

Deze overeenkomst verplicht partijen om maatregelen te nemen ter bescherming van bepaalde wildsoorten, door onder meer een regeling van de jacht en de handel in wild.

e. Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis in het bijzonder als verblijfplaats van watervogels, Ramsar (Iran) 1971.

Doel van deze overeenkomst is de bescherming van waterrijke gebieden in de gehele wereld.

f. De Benelux-overeenkomst op het gebied van de jacht en de vogelbescherming (1970) die als doelstelling heeft de harmonisatie van de beginselen van de in het belang van de grondgebruikers, van de landbouw en van een doeltreffende natuurbescherming vastgestelde wettelijke bepalingen op het gebied van de jacht en de bescherming van de in het wild levende vogels.

g. De Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de bescherming van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (EG- Habitatrichtlijn, 21 mei 1992). Deze richtlijn betreft de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. De richtlijn streeft verder de totstandkoming van een Europees netwerk van speciaal beschermde gebieden na (Natura 2000).

Bovengenoemde internationale regelingen staan alle een verstandig gebruik van natuurlijke hulpbronnen toe.

In aanvulling op bovenstaande zij voorts gewezen op richtlijnen van de Internationale Unie voor het Behoud van de Natuur en de Natuurlijke Hulpbronnen (IUCN 1984) op grond waarvan exploitatie van nationale parken in beginsel is uitgesloten. De landen die zijn aangesloten bij deze organisatie trachten hun nationale beleid, waaronder dat voor de jacht, zoveel mogelijk hiermee in overeenstemming te brengen.

Ook zij gewezen op de Zesde Trilaterale Regeringsconferentie over de Bescherming van de Waddenzee (Esbjerg, 13 november 1991), waarin is overeengekomen de versterking van de fauna in het Waddenzeegebied als gevolg van jacht te verminderen. Overeengekomen is daartoe de volgende maatregelen te nemen:

- een gefaseerde beëindiging van de jacht op trekkende soorten in de Waddenzee, e.e.a. te evalueren op de volgende Ministersconferentie;
- de jacht op niet-trekkende soorten alleen toe te staan als kan worden aangetoond dat geen schade wordt berokkend aan trekkende soorten;
- het gebruik van loodhagel in het Waddenzeegebied per februari 1993 te verbieden.

Teneinde te waarborgen dat de beoogde bescherming van zoogdier- en vogelpopulaties wordt bereikt, zijn in de betreffende overeenkomsten meer of minder gedetailleerde bepalingen opgenomen betreffende de bejaging van specifieke soorten, de openingstijden voor de jacht, de toegelaten jachtmiddelen en op het beheer gerichte bepalingen zoals het opstellen van beheerplannen en het aanwijzen van beschermingszones. Nederland zal als partij bij deze regelingen beleid en wetgeving met die bepalingen in overeenstemming moeten brengen.

4. Beleid voor de soorten en gebieden

4.1. Criteria voor de bejaging van een soort

Met betrekking tot de wensen die bij jagers bestaan ten aanzien van de bejaging van soorten zal primair worden beoordeeld of de opening van de jacht op een soort niet op gespannen voet staat met het soortenbeleid. De aanwijzing van soorten dient voorts in overeenstemming te zijn met internationale regelingen, zoals de Benelux-overeenkomst en de EG-Vogelrichtlijn.

4.1.1. Soortenbeleid

Gezien de in het vorige hoofdstuk geformuleerde uitgangspunten en randvoorwaarden zullen vanuit het soortenbeleid aan de bejaagbaarheid van soorten de navolgende voorwaarden worden gesteld.

1. de bejaging van een soort of ondersoort mag geen bedreiging zijn voor de instandhouding van de soort of ondersoort in zijn verspreidingsgebied;
2. de bejaging van een soort mag evenmin een bedreiging vormen voor de instandhouding van andere soorten of voor het functioneren van ecosystemen;
3. de populatiegrootte, de populatie-dynamiek en de beheersituatie van de bejaagbare soort dienen zodanig te zijn dat het duurzame voortbestaan van de soort niet in gevaar is.

Op grond van bovengenoemde criteria zou een groot aantal soorten verantwoord bejaagd kunnen worden. Mede omdat bij de jagersorganisaties niet de wens bestaat om meer soorten te mogen bejagen zal bij de aanwijzing van bejaagbare soorten in de Flora- en faunawet worden uitgegaan van de huidige lijst van bejaagbare wildsoorten (bijlage 4).

Onderscheid standwild – migrerende soorten

Op de huidige lijst van bejaagbare wildsoorten staan veertien migrerende soorten. Dit zijn de rietgans, de kolgans, de grauwe gans, de smient, de houtsnip, de watersnip, de goudplevier, de kuifeend, de wintertaling, de tafeleend, de toppereend, de pijlstaart, de slobbeend en de krakeend.

Deze migrerende soorten hebben een leefgebied dat zich uitstrekt over een groot deel van West-Europa. Nederland maakt slechts een beperkt deel uit van dat leefgebied. Zoals ook uit bijlage 1 blijkt, is ons land voor de migrerende wildsoorten vooral van betekenis als overwinteringsgebied of als tijdelijke halteplaats op de vliegroute naar de overwinteringsgebieden of de broedgebieden. De Nederlandse jachthouders hebben in het algemeen slechts een beperkt zicht op de ontwikkeling van de stand van de betreffende soorten. Met betrekking tot de vraag of bejaging van een soort uit een oogpunt van instandhouding toelaatbaar is, acht ik het gezien de internationale verantwoordelijkheid die ons land heeft als gastland voor deze soorten, in het algemeen noodzakelijk om zowel ten aanzien van bovengenoemde populatie-dynamische criteria als ten aanzien van de effecten van jacht, voor migrerende soorten strengere maatstaven aan te leggen dan voor standwildsoorten. Met de eventuele schade die met name door ganzen en smienten kan worden toegebracht aan de landbouw, zal echter mede rekening worden gehouden, e.e.a. voorzover althans verwacht mag worden dat door de bejaging een bijdrage geleverd kan worden aan het voorkomen van schade.

4.1.2. Redelijk doel

Gezien de in par. 3.3 geformuleerde uitgangspunten met betrekking tot de toelaatbaarheid van jacht zal – los van de instandhoudingscriteria – bij de aanwijzing van de bejaagbare soorten mede rekening worden gehouden met het doel van de bejaging: de bejaging van een soort zal gericht moeten zijn op het bereiken van één van de in dit uitgangspunt genoemde doelen, i.c. de verkrijging van voor menselijke consumptie geschikt wild, de bestrijding van wildschade of de bescherming van specifieke natuurwaarden.

4.1.3. Oorsprong

In verband met het uitgangspunt dat wild wordt beschouwd als een natuurwaarde, is voor de aanwijzing als bejaagbare soort tot slot medebepalend of een soort kan worden gerekend tot de inheemse fauna.

4.2. Standwild

Als van nature in ons land voorkomende standwildsoorten op de huidige lijst van bejaagbare soorten worden aangemerkt: het edelhert, het damhert, het ree, het wild zwijn, de haas, het konijn, de fazant, de patrijs, de meerkoet, de wilde eend, de vos, de bunzing, de hermelijn, de houtduif, de zwarte kraai, de Vlaamse gaai, de ekster en de kauw. Hoewel de wilde eend en de houtduif ook een zeker trekgedrag vertonen zijn ze hier als standwild aangemerkt.

Van deze soorten kunnen de vos, de bunzing, de hermelijn, de zwarte kraai, de Vlaamse gaai, de ekster en de kauw worden beschouwd als soorten die niet geschikt zijn voor menselijke consumptie.

Omdat standwild overwegend verblijft in een beperkt gebied kunnen de jachthouders door een aangepaste jachtdruk en door het nemen van biotoopverbeterende maatregelen in belangrijke mate invloed uitoefenen op de omvang van de stand. Dit geldt nog in versterkte mate in situaties waar jachthouders in het kader van bijv. een wildbeheereenheid een planmatig en gecoördineerd wildbeheer voeren. Gezien de stand van het standwild zie ik momenteel geen aanleiding om uit een oogpunt van instandhouding een van de bovengenoemde soorten niet langer bejaagbaar te stellen. Met betrekking tot de patrijs, waarvan de beheersituatie minder gunstig is, heb ik eerder in het kader van het Herstelplan Leefgebieden Patrijs besloten bejaging te blijven toestaan gezien de bijdragen die jachthouders door het nemen van biotoopverbeterende maatregelen kunnen leveren aan de verbetering van de stand.

Schadesoorten

Voor de standwildsoorten die niet voor consumptie geschikt zijn, zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre het schadekarakter aanleiding geeft bejaging te blijven toestaan. Hierbij wordt slechts als relevant beschouwd, schade toegebracht aan:

- gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;
- de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- de verkeersveiligheid;
- de flora en fauna.

Van de niet voor consumptie geschikte standwildsoorten zijn de bunzing en de hermelijn soorten waarop de jacht tot nu toe is toegestaan in verband met de schade die deze dieren kunnen toebrengen aan de landbouw alsmede aan de fauna.

De schade die deze soorten kunnen toebrengen aan de landbouw betreft hoofdzakelijk de pluimveehouderij. Omdat bedrijfsmatig gehouden pluimvee tegenwoordig in het algemeen in goed afgesloten ruimten is ondergebracht, kunnen bunzings en hermelijnen niet langer als een betekenende bedreiging voor deze bedrijfstak worden beschouwd.

Voor wat betreft de predatie door hermelijn en bunzing zijn er geen aanwijzingen dat deze een zodanig effect heeft dat bejaging uit een oogpunt van instandhouding van de prooidierpopulaties gewenst is.

De bejaging van deze soorten vanuit het schademotief is daarom niet meer verdedigbaar. Gezien de hiervoor bedoelde uitgangspunten kan de aanwijzing van de bunzing en de hermelijn als bejaagbare soort vervallen. Ik zal bezien in hoeverre voor de grondgebruiker mogelijkheden tot bestrijding op het eigen erf zullen moeten blijven bestaan.

De overige genoemde niet voor consumptie geschikte standwildsoorten hebben een leefwijze die algemeen en in het gehele land aanleiding kan geven tot schade aan een of meer van bovengenoemde belangen. Deze soorten zullen derhalve als bejaagbare soort worden gehandhaafd.

EG-Vogelrichtlijn

In de EG-Vogelrichtlijn worden in de Bijlage II limitatief de soorten genoemd waarop in de verschillende lidstaten mag worden gejaagd. De zwarte kraai, de kauw, de ekster en de Vlaamse gaai behoren niet tot deze lijst.

Bejaging van de zwarte kraai, de ekster, de kauw en de Vlaamse gaai kan door de lidstaten slechts worden toegestaan op grond van het zogenaamde derogatie-artikel in de richtlijn. Op dit artikel zal een beroep worden gedaan om ter bescherming van de hiervoor bedoelde belangen bejaging mogelijk te maken van genoemde soorten.

(In dit verband zij opgemerkt dat door de Europese Commissie in 1991 aan de Milieuraad is voorgesteld om de zwarte kraai, de ekster, de kauw en de Vlaamse gaai te plaatsen op bovengenoemde bijlage II, deel 2.)

Vergunningen grofwild

Om overbejaging te voorkomen acht ik het wenselijk de bejaging van bepaalde soorten aan een vergunning te binden. Dit is met name het geval voor edelherten, damherten, wilde zwijnen en reeën, die een aantrekkelijke buit vormen. Bejaging van deze soorten is ook thans uitsluitend toegestaan op basis van een vergunning. Zoals nader aangegeven in paragraaf 7.2 zal ik een dergelijke vergunning in de toekomst nog slechts verlenen op basis van een beheerplan voor een voldoende groot gebied.

4.3. Migrerende soorten

Gelet op de bijzondere positie van migrerende soorten, acht ik extra bescherming voor deze categorie noodzakelijk. Ik heb het voornemen daartoe de volgende maatregelen te nemen.

a. Jacht op krakeend en goudplevier

In vergelijking met de overige migrerende bejaagbare wildsoorten is de populatie van de krakeend en de goudplevier kwetsbaar.

Voor de krakeend vormt de geringe omvang van de west-palearctische populatie een zorgpunt. Bij de goudplevier komen twee ondersoorten voor in Europa, een noordelijke en een zuidelijke vorm. De zuidelijke vorm gaat sterk in aantal achteruit door het verdwijnen van broedgebieden. In het najaar zijn beide vormen niet van elkaar te onderscheiden,

waardoor bij de jacht op goudplevieren exemplaren van de zuidelijke vorm kunnen worden geschoten.

Hoewel voortzetting van de jacht op deze soorten niet een onmiddellijke bedreiging voor de instandhouding behoeft te zijn, acht ik het in internationaal verband toch niet langer verdedigbaar deze soorten nog langer aan bejaging bloot te stellen. Ik heb daarom het voornemen de krakeend en de goudplevier als bejaagbare soort te schrappen.

Uit een oogpunt van instandhouding bestaat er geen aanleiding de bejaging van de overige migrerende vogelsoorten op landelijke schaal te doen staken. Wel ben ik van mening dat bescherming moet worden geboden op plaatsen die voor de betreffende soorten van bijzonder belang zijn. Dit zijn voor eenden en ganzen met name wetlands en grote wateren en voor houtsnippen het kustgebied.

b. Jacht in wetlands en grote wateren

Met name voor de verschillende soorten eenden en ganzen kan verstoring een nadelig effect zijn van jacht. Teneinde de betreffende vogels voldoende rust- en foerageergelegenheid te geven tijdens hun verblijf in Nederland acht ik daarom een restrictief beleid gewenst voor jacht in wetlands en grote wateren.

In de huidige situatie geldt onder meer ter bescherming van genoemde belangen voor een aantal wetlands en grote wateren reeds een «nee, tenzij»-beleid, wat inhoudt dat slechts jacht wordt toegestaan voor zover noodzakelijk voor het realiseren van natuurdoelstellingen of om schade aan de landbouw te beperken. De betreffende gebieden zijn de Oostvaardersplassen, het Lauwersmeer, het Markiezaat, het Krammer-Volkerak, het Verdrongen Land van Saeftinghe, het Fochteloërveen, de Engbertsdijkvenen, de Deurnesepeel, de Groote Peel, de Waddenzee, de Oosterschelde, het Grevelingenmeer en binnenkort de Westerschelde en de Friese IJsselmeerkust.

Op grond van de resultaten van het project Wetlands en Watervogels uit het Natuurbeleidsplan, zal deze lijst kunnen worden uitgebreid met andere gebieden.

Voor de overige wetlands en grote wateren, waarvoor ter bescherming van migrerende soorten geen volledige uitsluiting van jacht noodzakelijk wordt geacht, zal – voor zover de effectuering van het beleid voor de bijzondere gebieden zoals verwoord in par. 4.4 aanleiding geeft voor een «ja, mits»-beleid – op grond van een beoordeling van effecten worden bezien in hoeverre er beperkingen moeten worden gesteld.

Effectuering van het beleid voor de jacht in wetlands en grote wateren zal plaatsvinden door:

- geen, of restrictieve verhuring van het genot van de jacht in bepaalde gebieden die in beheer zijn bij de Dienst der Domeinen of bij het Staatsbosbeheer;
- het instrumentarium van de Natuurbeschermingswet;
- aanwijzing van gebieden conform artikel 26, eerste lid onder q van de Jachtwet;
- wijziging van de regeling voor de «zuivere waterwildjacht», ook wel de 1 ha-regeling genoemd (zie par. 2.6). Inmiddels wordt hierover overleg gevoerd met de Jachtraad.

c. Plaatselijke restricties jacht op houtsnippen

Nederland vormt een belangrijk doortrekgebied voor houtsnippen. Omdat houtsnippen weinig storingsgevoelig zijn bestaat tegen de uitoefening van jacht in de doortrekgebieden in zijn algemeenheid geen

bezwaar. Wel is er aanleiding om bij bepaalde weersomstandigheden waarin de vogels extra kwetsbaar zijn, de jacht op bepaalde plaatsen in het kustgebied te beperken. In het kader van de verhuring van de jacht of in het kader van vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet zal van de jachthouder worden verlangd hieromtrent bepalingen op te nemen in een wildbeheerplan.

d. Geen handel in onschadelijke migrerende wildsoorten

Overeenkomstig de bepalingen van de EG-Vogelrichtlijn dient handel in een aantal wildsoorten in beginsel te worden verboden. Artikel 60 van het voorstel tot wijziging van de Jachtwet (Tweede Kamer, vergaderjaar 1990–1991, 22 201, nrs 1–2) voorziet in zo'n verbod. Teneinde terughoudendheid te bevorderen bij de bejaging zal ik geen gebruik maken van de mogelijkheid die dit artikel biedt om handel toe te staan in houtsnippen, watersnippen, goudplevieren, kuifeenden, wintertalingen, tafeleenden, toppereenden, krakeenden, slobbeenden en pijlstaarten.

e. Jacht op ganzen en smienten

Als migrerende soorten die schade kunnen toebrengen aan landbouwbelangen worden aangemerkt: de rietgans, de kolgans, de grauwe gans en de smient. Bejaging van deze soorten kan een bijdrage leveren aan de beperking van die schade.

De omvang van de populatie, noch de ontwikkeling van de stand geven thans aanleiding om uit een oogpunt van instandhouding aan de bejaging verdergaande beperkingen te stellen dan welke voortvloeien uit het hiervoor onder punt a. bepaalde. Waar mij niets is gebleken van excessen bij de jacht op ganzen zie ik ook geen reden om uit dien hoofde thans wijzigingen voor te stellen.

In de nota Ruimte voor ganzen heb ik toegezegd extra aandacht te zullen geven aan de bescherming van de taigarietgans. Aan die bescherming wordt thans inhoud gegeven door verbetering van de opvangmogelijkheden op de pleisterplaatsen. Om verstoring zo veel mogelijk te voorkomen worden onder meer afspraken gemaakt met wildbeheereenheden over de uitoefening van de jacht in de omgeving van die pleisterplaatsen. Ik acht daarmee vooralsnog voldoende bescherming voor de taigarietgans aanwezig.

4.4. Jacht in bijzondere gebieden

In het kader van de uitvoering van het Natuurbeleidsplan wordt thans gewerkt aan ecosysteemvisies leidend tot een set van natuurdoeltypen. Op basis hiervan zullen voor de onderscheiden natuurgebieden gebiedsvisies worden opgesteld waarin de natuurdoeltypen worden gelokaliseerd.

Voor een aantal gebieden zal worden gekozen voor een beheerdoelstelling die gericht is op een zo ongestoord mogelijk verloop van natuurlijke processen. Gezien de nagestreefde beheerdoelstelling dient regulatie van soorten c.q. het onttrekken van biomassa in deze gebieden in beginsel achterwege te blijven. Jachtuitoefening in de onderhavige gebieden zal indien nodig kunnen plaatsvinden voor het realiseren van het beoogde natuurdoel of voor het beperken van wildschade in aangrenzende gebieden, voorzover daartoe geen andere bevredigende middelen aanwezig zijn.

De gebieden waarom het hier gaat zullen in zijn algemeenheid groot-schalige eenheden zijn, waaronder wetlands en grote wateren zoals bedoeld in par. 4.3 onder b. Ik heb het voornemen om in ieder geval het

Korenburgerveen, het Bargerveen en de Mariapeel, waarvoor nu reeds een «nee, tenzij»-beleid geldt, als gebieden behorend tot de onderhavige categorie aan te wijzen.

Een «nee, tenzij»-beleid is ook wenselijk voor de Nationale Parken.

Op grond van de richtlijnen van de IUCN zijn Nationale Parken in beginsel van iedere vorm van exploitatie uitgesloten. Dit geldt ook ten aanzien van jacht. Slechts jachtoefening in het kader van het natuurbeheer is toegestaan.

Voor de Nederlandse Nationale Parken zal in het kader van een door de overlegorganen op te stellen faunabeheerplan als onderdeel van de beheer- en inrichtingsplannen in concrete situaties worden gezien in hoeverre als beheermaatregel binnen het natuurbeheer jacht nodig zal zijn. Daarbij zal ook het aspect van jachtoefening ter bestrijding van wildschade worden betrokken.

Voor de natuurgebieden anders dan hiervoor bedoeld, zal een «ja, mits»-benadering worden gevolgd. Op grond van een beoordeling van effecten zal worden gezien in hoeverre jacht toelaatbaar is.

Effectuering van het beleid in gebieden waar beperkingen voor de jacht zullen gelden vindt plaats met de instrumenten genoemd in par. 4.3 onder b.

Vóór de vaststelling van de gebiedsvisies wordt de ruimte voor jacht beoordeeld aan de hand van vigerende beheerdoelstellingen voor natuurgebieden.

4.5. Uitheemse soorten

Uit het beleidsuitgangspunt dat wild een natuurwaarde is vloeit logischerwijze voort, dat te bejagen soorten te beschouwen moeten zijn als behorend tot de natuurlijke inheemse fauna. [Soorten die niet van nature in Nederland voorkomen, komen daarom in beginsel niet in aanmerking voor aanwijzing als wild.] Aanwijzing als wild van niet inheemse soorten waarvan de verspreiding niet gewenst is, heeft bovendien het bezwaar dat jagers er een aanleiding in kunnen zien om vanuit hun verantwoordelijkheid inspanningen te leveren voor het instandhouden c.q. ontwikkelen van populaties.

Van de wildsoorten die op de huidige wildlijst voorkomen, kunnen de moeflon en de verwilderde kat worden aangemerkt als soorten die niet van nature in ons land voorkomen en waarvan de verspreiding in het algemeen niet gewenst is. Handhaving van genoemde soorten als bejaagbare soort ligt daarom niet in de rede.

De niet inheemse soorten op de huidige wildlijst die reeds geruime tijd deel uitmaken van de Nederlandse fauna en waarvan verspreiding minder bezwaarlijk is, i.c. het konijn, de fazant en het damhert, zullen als wild gehandhaafd blijven.

4.6. Flora- en faunawet

De soorten waarop jacht kan worden uitgeoefend zijn thans genoemd in de Jachtwet. In de toekomst zal de Flora- en faunawet hiervoor de basis bieden. Zolang aan de daarvoor geldende voorwaarden wordt voldaan zal op al deze soorten de jacht worden geopend. Een uitzondering hierop vormt het grofwild, waarvoor een vergunningstelsel blijft bestaan. De huidige regeling ex artikel 54 Jachtwet, bevat voorzieningen die het mogelijk maken ter bescherming van flora en fauna of ter voorkoming van schade aan andere belangen, de stand van bepaalde

door mij aangewezen diersoorten of verwilderde dieren te beperken. Ik acht het met het oog op de bescherming van de fauna gewenst de verwilderde kat eveneens onder een dergelijke regeling te brengen, opdat jachtaktehouders jaarrond mogelijkheden hebben deze dieren uit hun jachtveld te verwijderen.

5. Beleid voor de openingstijden van de jacht

In verschillende internationale regelingen, zoals de EG-Vogelrichtlijn, het Verdrag van Parijs en de EG-Habitatrichtlijn, staan richtinggevende bepalingen voor de wettelijke regeling van de perioden waarin uitoefening van de jacht kan worden toegestaan. Mede op grond van deze regelingen zijn voor de openingstijden van de jacht de volgende criteria bepaald:

- a. de broed-/zoogperiode van het wild;
- b. de toelaatbare jachtdruk;
- c. de bescherming van soorten die grote gelijkenis vertonen met een bejaagbare soort;
- d. de bescherming van flora en fauna;
- e. het belang van de landbouw;
- f. het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- g. de verkeersveiligheid;
- h. de wensen van de jagers.

De criteria onder a t/m d hebben betrekking op soortenbescherming. Op grond van de criteria onder e t/m h kan rekening worden gehouden met het belang van schadepreventie en jacht.

Ten aanzien van enkele soorten is aanpassing van de openingstijden noodzakelijk teneinde deze in overeenstemming te brengen met de criteria onder de punten a en c.

Broedperiode

Op grond van de EG-Vogelrichtlijn dienen de lidstaten er ook op toe te zien dat niet wordt gejaagd op vogels gedurende de broedperiode noch tijdens de trek van vogels naar hun nestplaatsen.

In ons land is de jacht op de zwarte kraai, de ekster, de kauw en de houtduif het gehele jaar geopend; de jacht op de wilde eend en de Vlaamse gaai is geopend gedurende een periode die gedeeltelijk in het broedseizoen valt.

Ik acht het van belang dat jachthouders en grondgebruikers over voldoende mogelijkheden beschikken om schade door genoemde soorten aan de landbouw en de fauna te bestrijden. Daartoe zal ik de nodige ruimte bieden. Mijn beleid voor de bejaging van kraaiachtigen en de houtduif heb ik uiteengezet in de Memorie van Toelichting bij de Wijziging van de Vogelwet 1936, de Jachtwet en de Natuurbeschermingswet. Ik verwijs hier kortheidshalve naar.

Met betrekking tot de wilde eend heb ik het voornemen de jacht te openen in de periode van 15 augustus tot en met 31 januari daaraanvolgend. Ten behoeve van de bestrijding van schade door wilde eenden zal voor de plaatsen waar feitelijk schade wordt toegebracht opening van de jacht plaatsvinden op 1 juli.

Op elkaar lijkende soorten

Tot de soorten die thans bejaagbaar zijn behoren er enkele die sterke gelijkenis vertonen met soorten die niet bejaagbaar zijn. Indien de betreffende soorten in verschillende perioden in ons land verblijven kan door een gerichte bepaling van de openingstijden voor de jacht worden voorkomen dat exemplaren van de niet bejaagbare soort bij vergissing worden geschoten. Een soort waarbij zich op dit punt problemen zouden kunnen voordoen is de niet bejaagbare zomertaling. De periode waarin deze soort doortrekt valt gedeeltelijk samen met de geopende jachttijd voor de wintertaling. Met het oog op de bescherming van de zomertaling

heb ik daarom het voornemen de openingsdatum voor de jacht op de wintertaling vast te stellen op 1 september.

Overige criteria

Bij de huidige jachtdruk vormen de nu geldende openingstijden geen gevaar voor de instandhouding van het standwild of voor de populaties van soorten die slechts tijdelijk hier verblijven.

De openingstijden bieden voorts aan de jachthouders in het algemeen voldoende mogelijkheden om te kunnen jagen en daarmee ook aan hun verplichtingen te voldoen. Vanuit deze belangen zie ik dan ook geen reden de huidige openingstijden te wijzigen.

De jacht op zoogdieren zal in beginsel niet worden geopend in de zoogperiode.

Ter bestrijding van schade zal ten aanzien van de vos en het konijn van deze beleidslijn worden afgeweken. Deze soorten zullen het gehele jaar kunnen worden bejaagd.

Voor de bejaging van hazen binnen de zoogperiode zal zonodig vergunning worden verleend.

In het kader van het vergunningenbeleid zullen waar nodig eveneens afwijkende perioden worden bepaald voor het afschot van grofwild.

6. Beleid inzake de jachtmiddelen

Voor het uitoefenen van jacht is een gelimiteerd aantal jachtmiddelen toegestaan. Deze zijn als zodanig genoemd in de wet. Zie bijlage 5 voor een overzicht.

De aanwijzing van de toegelaten middelen heeft in het verleden mede plaats gevonden in het licht van bepalingen hieromtrent in internationale regelingen zoals de EG-Vogelrichtlijn, het Verdrag van Parijs en de Benelux-overeenkomst.

6.1. Criteria

Mede tegen de achtergrond van genoemde regelingen zal bij de aanwijzing van de geoorloofde middelen worden uitgegaan van de volgende criteria:

1. *Selectiviteit*

Geen middelen zullen worden toegestaan die leiden tot niet toegelaten of niet door de gebruiker beoogde vangsten.

2. *Vangstcapaciteit*

Met het oog op de instandhouding van de bejaagbare populaties worden geen middelen toegestaan die tot een onverantwoord grote vangst kunnen leiden.

3. *Dierenwelzijn*

De gebruikte middelen en methoden moeten een snelle dood mogelijk maken en zo min mogelijk aanleiding geven tot stress.

4. *Milieu*

De gebruikte middelen dienen niet milieubelastend te zijn.

5. *Natuur*

Gebruik van jachtmiddelen mag het functioneren van ecosystemen niet wezenlijk beïnvloeden.

Van de huidige toegelaten middelen voldoen de toegelaten loodhagelpatronen voor jachtgeweren niet aan de criteria onder punt 1, 3 en 4.

De eendenkooi voldoet niet aan het criterium onder punt 2

Het gebruik van fretten in gebieden waar de bunzing niet voorkomt, conflicteert met criterium 5.

De overige toegelaten middelen voldoen aan alle criteria.

Voor wat betreft de eisen die ingevolge internationale overeenkomsten moeten worden gesteld, geldt dat zowel de eendenkooi, het gebruik van de auto om van daaruit vogels te bejagen, als het gebruik van de kastval voor de vangst van vogels, niet in overeenstemming zijn met de Conventie van Parijs en de EG-Vogelrichtlijn. Tot op heden zijn voorts jachtvogels nog niet aangewezen als geoorloofde jachtmiddelen in het kader van de Benelux-overeenkomst.

Bij de in par. 2.10 bedoelde wijziging van de Jachtwet zullen de bepalingen voor het gebruik van de kastval voor de vangst van vogels en het gebruik van de auto voor de jacht in overeenstemming met de bepalingen van genoemde overeenkomsten worden gebracht.

Voor het gebruik van hagelpatronen, de eendenkooi, jachtvogels en fretten, geldt het navolgende beleid.

6.2. Loodhagel

Effecten

In de Beschikking van de Minister van Landbouw en Visserij van 20 maart 1978 (Stcrt 1978, nr. 59), die betrekking heeft op de bij de jacht toegelaten geweren en munitie, worden ten aanzien van de toegelaten hagelpatronen uitsluitend voorschriften gegeven voor het kaliber en de korrelgrootte, niet voor de samenstelling van de hagel.

Hagelkorrels in jachtpatronen bestaan grotendeels uit lood.

Bij de uitoefening van de jacht in ons land wordt jaarlijks ca. 200 ton metallisch lood in het milieu gebracht. Loodhagel vormt hiermee een substantieel deel van de totale loodbelasting van de Nederlandse bodem. Lood is een milieugevaarlijke stof die in hoge concentraties nadelige effecten kan veroorzaken bij mens, plant, dier en micro-organismen. Accumulatie van lood in de bodem kan er toe leiden dat deze minder geschikt wordt voor bepaalde functies, waaronder de productie van voedsel. Loodvergiftiging door opname van loodhagelkorrels kan voorts een belangrijke sterftfactor zijn voor watervogels. De korrels worden opgenomen bij het foerageren of bij het opnemen van steentjes e.d. die een aantal soorten nodig heeft als hulpmiddel bij de vertering in de maag. Als zodanig is (lood)hagel een aselectief middel.

Om redenen van natuurbewoud, milieuhygiëne en dierenwelzijn is het gezien bovenstaande gewenst dat de depositie van loodhagel door de jacht wordt teruggedrongen.

In zijn advies van 24 augustus 1990 heeft de Jachtraad geadviseerd zo spoedig mogelijk verantwoorde alternatieven voor het gebruik van loodhagel verplicht te stellen.

Alternatieven

Er zijn momenteel vier alternatieven voor loodhagel op de markt, te weten ijzerhagel, zinkhagel, bismuthagel en wolframhagel. Op grond van hetgeen thans bekend is over de eigenschappen van deze metalen, is er geen aanleiding om aan het gebruik ervan bij de jacht voorwaarden te verbinden.

Beëindiging gebruik loodhagel

Mede gelet op de internationale verantwoordelijkheid die ons land heeft voor de instandhouding van de west-palearctische watervogelpopulaties, dient aantasting van het leefgebied van deze populaties te worden voorkomen. Gezien de effecten van loodhagel is het gebruik van loodhagelpatronen bij de jacht niet langer verdedigbaar, nu er geschikte alternatieven bestaan. Daarom heb ik reeds in 1991 besloten het gebruik van loodhagel bij de jacht na 1 februari 1993 niet langer toe te staan. De bovengenoemde beschikking is inmiddels in deze zin gewijzigd.

In samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging en de Nederlandse Vereniging voor de Wapenhandel zal worden zorggedragen voor voorlichting aan belanghebbenden.

6.3. Eendenkooien

Natuurwaarde

De eendenkooi is een inrichting die van oudsher bestemd is voor de commerciële vangst van eenden. Op grond van het huidige beleid is de vangst toegestaan van wilde eenden, slobbeenden, smienten, wintertalingen en pijlstaarten. Eendenkooien zijn door hun aard en inrichting tevens belangrijke rust- en broedgebieden voor een groot aantal vogelsoorten. Die rust is bij de meeste kooien gewaarborgd door een afpalingskring waarbinnen beperkingen gelden voor verstorende activi-

teiten. Vanwege hun natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarde is een groot aantal kooien in de loop der tijden in beheer gekomen bij natuurbeschermingsorganisaties.

Er zijn thans 118 kooien geregistreerd. Registratie dient steeds na vijf jaar opnieuw te worden aangevraagd. Op grond van de bepalingen in de Jachtwet kunnen geen nieuwe kooien geregistreerd worden. Herregistratie wordt geweigerd indien de kooi niet meer in vanggerede staat verkeert. De meeste kooien worden niet meer voor de commerciële vangst benut, maar instandgehouden ten behoeve van onderzoek, educatie of om hun cultuurhistorische waarde.

Het aantal in eendenkooien gevangen eenden omvat ca. 10 % van de totale vangst van eenden in ons land. Mede op grond van de populatieontwikkeling van de eendesoorten kan worden gesteld dat de stand van de gevangen soorten geen nadelig effect ondervindt van de exploitatie van de eendenkooien.

EG-Vogelrichtlijn

Nederland heeft zich als een van de partijen bij de Conventie van Parijs en de EG-Vogelrichtlijn verbonden het gebruik van middelen gericht op de massale vangst van vogels te verbieden. Hoewel de eendenkooi geschikt is voor het vangen van grote aantallen vogels, kan het huidige beperkte gebruik niet als strijdig met de intentie van bovengenoemde regelingen worden beschouwd en bieden de wettelijke bepalingen ten aanzien van de eendenkooien de garantie voor een blijvend verantwoord gebruik. Als zodanig is het toestaan van het gebruik van eendenkooien ook in overeenstemming met artikel 9 van de EG-Vogelrichtlijn. Mede omdat de instandhouding van vele van de kooien en daarmee het behoud van de natuurfunctie, nauw verbonden is met de mogelijkheid eenden te kunnen vangen, zal de eendenkooi als jachtmiddel worden gehandhaafd.

6.4. Het gebruik van jachtvogels

Opheffen numerus fixus

Voor de uitoefening van jacht mag gebruik worden gemaakt van haviken en slechtvalken. Om met een jachtvogel te mogen jagen is een vergunning ex Vogelwet nodig. Sedert 1982 geldt een numerus fixus voor het aantal te verlenen vergunningen. Dit aantal bedraagt thans 121. De numerus fixus is destijds ingesteld omdat de vrees bestond dat bij een ongelimiteerd aantal valkeniers en een gelimiteerd aanbod van legaal verkregen jachtvogels, de kans op illegale vangsten zou toenemen. Omdat de stand van de betreffende soorten in die tijd onder druk stond, werd het niet aanvaardbaar geacht op dit punt risico's te nemen. De situatie met betrekking tot de voorziening in jachtvogels is thans echter in zo verre gewijzigd dat de Nederlandse valkeniers in de behoefte aan jachtvogels door fok kunnen voorzien. Ik ben daarom bereid de numerus fixus op te heffen. Een besluit daartoe zal ik echter eerst nemen nadat met de valkerijorganisaties een sluitend controlesysteem is opgezet.

Valkerijexamen

Om voor een vergunning in aanmerking te komen geldt nu de eis dat door middel van een stageperiode wordt aangetoond dat beschikt wordt over voldoende deskundigheid en bekwaamheid inzake de jacht met en de behandeling en verzorging van jachtvogels. Van nieuwe kandidaten zal in aanvulling hierop worden vereist dat met goed gevolg een valkerijexamen is afgelegd. Dit examen zal overeenkomen met het theoretische gedeelte van het reguliere jachtexamen, aangevuld met een speciale valkerijmodule. Deze beleidslijn wordt geëffectueerd nadat ik heb besloten tot opheffing van de numerus fixus.

Benelux

In het kader van het overleg met de Benelux-partners worden momenteel voorbereidingen getroffen voor een beschikking van het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie, die het gebruik van onder meer jachtvogels als jachtmiddel zal regelen.

6.5. Het gebruik van fretten

De fret is een gedomesticeerde kleurvariëteit van de bunzing. Fretten worden gebruikt bij de jacht op konijnen.

Ontsnapte exemplaren kunnen zich goed in het wild handhaven. Op plaatsen waar de bunzing niet voorkomt en waar dit dier redelijkerwijs ook niet op eigen kracht kan komen, zoals het eiland Texel, zouden verwilderde fretten en hun nakomelingen ecologische processen in ongewenste zin kunnen beïnvloeden. Om dat te voorkomen heb ik het voornemen in de Flora- en faunawet voorzieningen treffen die mij de mogelijkheid bieden lokaal beperkingen te stellen aan het gebruik van fretten.

7. Beleid voor het wildbeheer

7.1. Hoofdpijnen beleid

Wildbeheer omvat de zorg voor zowel behoud van een redelijke wildstand als het voorkomen van belangrijke wildschade. Hoewel de verantwoordelijkheid voor het praktische wildbeheer in eerste instantie bij de jachthouder ligt, is de overheid daar op verschillende manieren direct bij betrokken. Te denken valt in dit verband aan de vergunningverlening in het kader van het grofwildbeheer en de schadebestrijding.

Het beleid zal primair gericht zijn op verhoging van de kwaliteit en de inzichtelijkheid van het door de jachthouders gevoerde wildbeheer. Het accent ligt daarbij op het stimuleren van een planmatig en gecoördineerd beheer op populatieniveau. Bij deze kwaliteitsverhoging past een verdere verzelfstandiging van het wildbeheer. Om de slagvaardigheid van de jachthouder te vergroten zal de rol van de overheid waar mogelijk en verantwoord worden beperkt.

In het te voeren beleid krijgen de navolgende aspecten bijzondere aandacht.

7.2. Coördinatie van het beheer

Wildbeheereenheden

Om te bereiken dat de in het kader van het soortenbeleid nagestreefde duurzame ecosystemen ontstaan is het van belang dat de individuen van een soort deel uitmaken van een levensvatbare populatie. Voorts is het noodzakelijk dat die populatie op een zodanige wijze wordt beheerd dat instandhouding is gewaarborgd. Het wildbeheer zal daarom op een voldoende grote schaal en op een planmatige en gecoördineerde wijze moeten plaatsvinden.

Gezien de omvang van het leefgebied van vele wildsoorten, zoals grofwild en ganzen en gelet op de versnippering van de jachtvelden, is samenwerking tussen jachthouders noodzakelijk om op populatieniveau beheer te kunnen voeren. Op een groot aantal plaatsen voeren jachthouders inmiddels een gemeenschappelijk beheer in wildbeheereenheden.

Om de gewenste coördinatie van het wildbeheer verder te verbeteren zal de totstandkoming van wildbeheereenheden worden gestimuleerd, onder meer door voorlichting en educatie.

7.2.1. Het beheer van ganzen en smienten

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Nederland is voor enkele migrerende vogelsoorten, waaronder ganzen en smienten, van groot belang als overwinterings- en doortrekgebied. Ons land heeft daarom een bijzondere verantwoordelijkheid voor de instandhouding van de betreffende populaties. In het licht hiervan is enige terughoudendheid bij de bejaging gewenst. Vanuit deze achtergrond zijn enkele jaren geleden beperkingen gesteld aan de bejagingsmogelijkheden voor ganzen en is bijvoorbeeld ook niet overal jacht op ganzen en smienten toegestaan. Deze beperkingen kunnen consequenties hebben voor de schade die grondgebruikers ondervinden van dit wild. Teneinde deze schade niet geheel voor rekening van de grondgebruikers en/of de jachthouders te laten komen zal in bepaalde gevallen van mijn kant een financiële tegemoetkoming worden verleend. Voor schade door ganzen is dit principe inmiddels uitgewerkt.

Meer opvang

Om het draagvlak voor de bescherming van ganzen en smienten verder te verstevigen zal moeten worden voorkomen dat de betreffende populaties voor hun voedselvoorziening in overwegende mate zijn aangewezen op landbouwgronden. Daarom zal worden bevorderd dat de opvangcapaciteit buiten produktiegronden, waaronder de natuurgebieden, wordt vergroot.

Nagegaan wordt bovendien of ten behoeve van de opvang van bepaalde wildsoorten op landbouwgronden kan worden voorzien in een systeem van zgn. gedoogvergoedingen.

Taigarietgans

Een ganzensoort die bijzondere aandacht vraagt is de rietgans en met name de taigarietgans. Aan de bescherming van deze ondersoort zal inhoud worden gegeven door de opvangmogelijkheden op de pleisterplaatsen te verbeteren. Om verstoring te voorkomen zullen met de betreffende wildbeheereenheden afspraken worden gemaakt over de uitoefening van de jacht in de omgeving van die pleisterplaatsen.

7.2.2. Beleid voor vrijlevend grofwild

Voor de grofwildsoorten ree, edelhert, damhert en wild zwijn wordt op basis van de inzichten en normen met betrekking tot het minimum aantal dieren waaruit een in genetisch en sociaal opzicht volwaardige populatie moet bestaan en het maximaal aantal dieren dat met het oog op het voedselaanbod in een gebied kan leven, een leefgebied van tenminste 5000 ha noodzakelijk geacht. Hierbij is uitgegaan van een zeer goede voedselsituatie.

Gelet op het in aanhef genoemde beleid te komen tot een planmatig en gecoördineerd grofwildbeheer, ben ik voornemens na 1 januari 1993 bij verzoeken om een afschotvergunning, van de aanvrager een beheerplan te verlangen dat betrekking heeft op een leefgebied dat tenminste 5000 ha groot is. Voor reewild heb ik dit voornemen inmiddels geëffectueerd.

In de vrije wildbaan van de Veluwe wordt de voedselsituatie niet zodanig gunstig geacht dat hier op 5000 ha een volwaardige populatie edelherten of wilde zwijnen duurzaam kan voortbestaan. In het kader van het vergunningenbeleid voor afschot van deze soorten zal ik voor dit gebied in verband hiermee vooralsnog een beheerplan verlangen dat een gebied betreft van tenminste 15 000 ha.

7.2.3. Beleid voor ingerasterd grofwild

Gehouden dieren

Met betrekking tot het beheer van grofwild dat leeft in omrasterde terreinen doet zich de vraag voor in hoeverre de betreffende dieren kunnen worden beschouwd als wild in de zin van de Jachtwet, danwel als gehouden dieren te worden aangemerkt. Voor de beantwoording is bepalend de jurisprudentie over dit onderwerp, meer in het bijzonder de uitspraak van de Hoge Raad van 23 juni 1941 (N.J. 1941, nr. 724), waarin is gesteld dat als wild slechts kunnen worden aangemerkt de in de Jachtwet als wildsoort genoemde dieren die aan niemand toebehoren en die leven in de voor hun aard natuurlijke vrijheid. De beheerder van een omrasterd terrein belemmert het hierin aanwezige grofwild in de voor zijn aard natuurlijke vrijheid en beschikt met uitsluiting van anderen over de opgesloten dieren. Edelherten, damherten, reeën en wilde zwijnen die leven in een omrasterd terrein waarbij geen permanente uitwisseling van grofwild met de vrije wildbaan mogelijk is, kunnen daarom in beginsel als gehouden worden aangemerkt.

Uitzondering

Waar zich in een omrasterd terrein een volwaardige grofwildpopulatie duurzaam kan handhaven zie ik evenwel minder aanleiding de betreffende dieren als gehouden aan te merken. Ervan uitgaande dat in dergelijke terreinen een gunstige voedselsituatie bestaat, ben ik daarom voornemens grofwild dat leeft in omrasterde terreinen die ten minste 5000 ha groot zijn, in het kader van de vergunningverlening aan te merken als wild in de zin van de Jachtwet.

Voor gehouden dieren geldt een aantal wettelijke bepalingen die beogen de gezondheid en het welzijn van de betreffende dieren en van de consument te waarborgen. Deze bepalingen hebben onder meer betrekking op identificatie, registratie, vervoer en de keuring van levende en dode dieren. Ik verwijs hiervoor kortheidshalve naar de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren en de Vleeskeuringswet.

Ik ben voornemens bovengenoemde beleidslijn zo spoedig mogelijk in werking te laten treden.

Notitie grofwildbeheer Veluwe

In 1988 is door het ministerie de notitie «Grofwildvisie Veluwe» aan een aantal betrokken organisaties voor commentaar voorgelegd. De notitie had slechts betrekking op het beheer van de edelherten, wilde zwijnen, damherten en moeflons op de Veluwe. De reacties op deze notitie hebben aanleiding gegeven tot een nadere bezinning op het landelijk te voeren beleid voor het grofwild, met inbegrip van het reewild.

Na vaststelling van de nota Jacht en Wildbeheer zal de «Grofwildvisie Veluwe» in het licht van deze nota worden aangepast en worden uitgebracht als notitie Grofwildbeheer Veluwe. Deze notitie kan alsdan worden beschouwd als een op de Veluwe toegesneden uitwerking van het algemene grofwildbeleid, waarin concreet is aangegeven welke maatregelen in het licht van de gesignaleerde plaatselijke knelpunten genomen zullen worden om het algemene beleid gestalte te geven.

7.3. De verspreiding van wild

De verspreiding van wild is zowel door spontane ontwikkelingen als door gerichte ingrepen van de mens aan veranderingen onderhevig. Zo hebben soorten als vos en ree hun areaal in de laatste tientallen jaren aanmerkelijk weten uit te breiden. De wenselijkheid van dergelijke ontwikkelingen wordt in belangrijke mate bepaald door de schade, die de betrokken soort kan toebrengen aan:

- gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;
- de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- de verkeersveiligheid;
- de flora en fauna.

Op dit punt bestaat er in beginsel geen aanleiding tot een actief overheidsbeleid. Primair verantwoordelijk voor een redelijke wildstand is de individuele jachthouder, die binnen de wettelijke kaders al dan niet tot gerichte bejaging kan overgaan. Een interventie van rijkswege komt eerst in beeld indien bovenregionale problemen aan de orde zijn, zoals de verspreiding van voor mens of veestapel bedreigende ziekten, of de verdwijning van bijzondere plant- of diersoorten.

Uitzonderingen op deze terughoudende opstelling vormen het beleid ten aanzien van grofwild en het beleid ten aanzien van het uitzetten van wild. In het onderstaande worden deze onderwerpen toegelicht.

7.3.1. *Verspreiding van grofwild*

Met betrekking tot de vraag in hoeverre in ons land ruimte kan worden gelaten voor grofwild, gelden de volgende criteria.

1. De mogelijkheden die een terrein biedt voor de blijvende vestiging van een volwaardige populatie.
2. De mogelijkheden om belangrijke schade aan gewassen en bossen, aan de verkeersveiligheid of aan andere belangen te voorkomen.
3. De effecten voor natuur en landschap.
4. De bestaande situatie.

Op grond van deze criteria wordt t.a.v. de verspreiding het volgende beleid gevoerd.

Edelhert

In het wild levende edelherten komen voor op de Veluwe en sedert kort in de Oostvaardersplassen. De ruimte voor uitbreiding van het leefgebied buiten deze gebieden wordt enerzijds bepaald door de beperkingen die inrichting en bestemming vormen voor de duurzame instandhouding van een volwaardige populatie edelherten en anderzijds door de schade die een vrijlevende populatie buiten de Veluwe kan toebrengen aan de landbouw, bosbouw en de verkeersveiligheid.

De introductie van edelherten in niet omheinde terreinen buiten de Veluwe zal dan ook slechts worden toegestaan indien voldoende waarborgen bestaan dat een volwaardige populatie zich zelfstandig kan handhaven en schade tot een aanvaardbaar niveau beperkt zal blijven.

Voor de vrije wildbaan van de Veluwe wordt bij de huidige voedselsituatie in de vijf leefgebieden een voorjaarsstand van ca 800 edelherten toelaatbaar geacht.

Bij een vergroting van het benutbare leefgebied of bij een verbetering van de voedselsituatie zou in de toekomst ruimte kunnen ontstaan voor een groter aantal dieren.

Wild zwijn

Het wilde zwijn kan, gezien de schade die het kan toebrengen aan de landbouw en de veehouderij, slechts worden gedoogd in terreinen die deugdelijk zijn afgerasterd of waar anderszins is gewaarborgd dat geen verspreiding in de vrije natuur plaatsvindt. Binnen de reguliere leefgebieden van de Veluwe en in het Meinweggebied bestaan hieromtrent voldoende garanties.

In de vrije wildbaan van de Veluwe wordt binnen de bestaande leefgebieden een voorjaarsstand van ca 600 wilde zwijnen toelaatbaar geacht. De draagkracht van het Nederlandse deel van het Nationaal Park De Meinweg is thans zodanig dat ruimte aanwezig is voor een voorjaarsstand van ca 50 dieren.

Buiten de Veluwe en het Meinweggebied zullen in de vrije natuur levende wilde zwijnen niet kunnen worden getolereerd.

Afschotvergunningen ex artikel 53 Jachtwet voor wilde zwijnen in gebieden waar een zogenaamde nul-stand geldt, zullen slechts worden verleend indien sprake is van een planmatige en gecoördineerde wildschadebestrijding.

Indien die ter plaatse niet bestaat, of onvoldoende inspanningen worden geleverd om de vereiste nul-stand te bereiken, zal conform de regeling ex art. 54 van de Jachtwet aan daartoe door de Minister aange-
wezen personen een afschotvergunning worden verleend.

Mede om te voorkomen dat problemen ontstaan door gedomesticeerde wilde zwijnen die in de vrijheid geraken zullen omtrent het houden van wilde zwijnen nadere regels worden gesteld.

Ree

Het ree komt vrijwel overal in Nederland voor. In het huidige verspreidingsgebied leveren de dieren geen overwegende problemen op. Tegen uitbreiding van het leefgebied bestaat in beginsel geen bezwaar.

De stand in de huidige leefgebieden is in het algemeen in overeenstemming met de draagkracht van de gebieden en met hetgeen uit schadepunt als toelaatbaar kan worden beschouwd.

Damhert

Het damhert komt op een paar plaatsen op de Veluwe en in het duingebied in gering aantal in de vrije natuur voor. Op de Veluwe deelt het damhert het leefgebied met het edelhert. Gezien het beperkte voedselaanbod is de draagkracht van het Veluws leefgebied op dit moment onvoldoende voor de ontwikkeling van zowel een volwaardige edelherten- als een volwaardige damhertenpopulatie. Vooral nog zal prioriteit worden gegeven aan de ontwikkeling van de edelhertenstand. Uitbreiding van de stand van het damhert dient gelet hierop thans niet plaats te vinden. Tegen handhaving van de bestaande populaties in hun huidige omvang bestaat evenwel geen bezwaar zolang zich geen nadelige effecten voordoen voor andere planten en dieren en waarborgen bestaan tegen verdere verspreiding.

7.3.2. Uitzetten van wild

Het uitzetten van wild is in het kader van de Jachtwet verboden. Vergunningen voor het geregeld uitzetten van wild zijn de laatste jaren uitsluitend verleend voor fazanten. In 1986 is echter in beginsel besloten hiervoor na 1991 geen vergunning meer te verlenen; in 1992 is besloten deze periode met één jaar te verlengen. De overgangsperiode was bedoeld om jachthouders de gelegenheid te geven de nodige biotoopverbeterende maatregelen te treffen opdat op een natuurlijke wijze een redelijke najaarsstand zou kunnen ontstaan. Conform de afspraken die hierover indertijd zijn gemaakt, is geëvalueerd in hoeverre de betrokken jachthouders de overgangsperiode hebben benut. De evaluatie heeft laten zien dat in genoemde periode jaarlijks 200-300 aanvragen zijn ingediend voor het uitzetten van gemiddeld 50 000 fazanten. De evaluatie geeft geen aanwijzingen dat de voorjaarsstand in de betreffende velden door het uitzetten in betekenende mate is toegenomen. Daarnaast is ook geen afname geconstateerd van de jachtdruk en de uitzet-intensiteit. De gegevens die door de aanvragers zijn verstrekt wijzen voorts niet uit dat op het gebied van biotoopverbetering veel is bereikt. Uit de evaluatie kan de conclusie worden getrokken dat in de jachtvelden waarvoor vergunning is verleend, geen structurele verbetering van de stand heeft plaatsgevonden.

Er van uitgaande dat het regelmatig uitzetten van dieren, anders dan in het kader van een wetenschappelijk begeleid herpopulatieprogramma, op gespannen voet staat met het soortenbeleid en voorts in aanmerking nemende dat het blijven verlenen van vergunning voor het uitzetten van

fazanten niet bijdraagt aan een structurele verhoging van de natuurwaarde van de jachtvelden – en zelfs contraproductief in deze kan werken – heb ik besloten de overgangsperiode niet verder te verlengen.

Voor de toekomst zal ten aanzien van het verlenen van vergunningen voor het uitzetten van wild in het algemeen een terughoudend beleid worden gevoerd. Dit betekent concreet, dat vergunningen in beginsel nog slechts zullen worden verleend ten aanzien van jachtvelden waar de betreffende wildsoort nog recent voorkwam, waar deze door oorzaken die gelegen zijn buiten de verantwoordelijkheid van de jachthouder is verdwenen, waar het leefgebied inmiddels weer geschikt is geworden voor de betreffende soort en waar de soort zich bovendien niet op spontane wijze opnieuw kan vestigen.

In het licht van het soortenbeleid bestaan geen wezenlijke bezwaren tegen het uitzetten van fazanten die zijn opgekweekt uit eieren afkomstig van uitgemaakte of door andere oorzaken verlaten nesten. Ik ben daarom bereid in overleg met de organisaties een regeling te treffen op grond waarvan wildbeheereenheden onder nader te stellen voorwaarden ruimte daarvoor krijgen.

7.4. Kwaliteit gebiedsgericht beheer

7.4.1. Biotoopverbetering

Een structurele verbetering van de wildstand vergt in vele jachtvelden een aanpassing van inrichting en gebruik van het terrein. De aanleg en het onderhoud van kleine landschapselementen en een verbetering van de voedselsituatie voor het wild, komen hierbij nadrukkelijk in beeld. Jachthouders kunnen bij de realisering van dergelijke voorzieningen in overleg en samenwerking met de grondgebruikers een belangrijke rol spelen. Zij zullen dan ook worden gestimuleerd initiatieven daartoe te nemen. Aan dit beleidsdoel zal nader uitwerking worden gegeven in het project Ecologische kwaliteitsverbetering jachtgebieden en viswateren uit het Natuurbeleidsplan.

Concrete aanknopingspunten voor initiatieven bieden thans onder meer het Herstelplan leefgebieden patrijs, de notitie Grofwildbeheer Veluwe, de nota Ruimte voor ganzen en meer in het algemeen landinrichtingsprojecten.

Voor eerstgenoemd plan, dat gericht is op de verbetering van de ecologische kwaliteit van akkerbouwgebieden, is voor een periode van vijf jaar een bedrag van ca 2,5 miljoen gulden beschikbaar gesteld.

In het kader van het grofwildbeheer op de Veluwe hebben het ministerie en het Jachtfonds ten behoeve van de verbetering van de leefgebieden voor de periode 1991–1996 een overeenkomstig bedrag gereserveerd.

7.4.2. Verstrekken van voer

In het kader van het grofwildbeheer wordt door vele jachthouders om uiteenlopende redenen los voer aan het wild verstrekt. In sommige gevallen wordt met het voeren beoogd een hoge wildstand te handhaven of te verkrijgen. In andere situaties wordt voer verstrekt om het wild af te houden van schadegevoelige gewassen. Ook vergemakkelijking van het afschot kan een motief zijn.

Met name bij grofwild is een aantal negatieve effecten van bijvoeren bekend. Wilde zwijnen worden bijvoorbeeld eerder geslachtsrijp, waardoor populaties in korte tijd snel kunnen groeien en bovendien een onnatuurlijke samenstelling krijgen. Voeren leidt er voorts toe dat het gehele jaar hoge concentraties van dieren voorkomen. Het voeren van edelherten vergroot bovendien de kans op schilschade. Het verstrekken

van voer aan grofwild wordt dan ook in beginsel slechts aanvaardbaar geacht voorzover noodzakelijk om belangrijke schade te voorkomen of om het noodzakelijke afschot te kunnen realiseren. In extreem voedsel-arme jaren of bij langdurige sneeuwbedekking zou ter instandhouding van een redelijke stand van deze beleidslijn kunnen worden afgeweken.

Niet alleen ten aanzien van grofwild maar ook ten aanzien van waterwild is sprake van voeren. Deze praktijk vindt in ons land uitsluitend plaats om eenden naar het eigen jachtveld te lokken teneinde het jacht-tableau te vergroten. Om te voorkomen dat door deze wijze van jachtoefening excessen plaatsvinden zal een verbod worden gesteld op het uitoefenen van de jacht op waterwild in de nabijheid van voerplaatsen.

7.5. Relatie afschot en wildstand

7.5.1. Afschotregistratie

Voor het bepalen van een verantwoorde omvang van het afschot zijn naast gegevens uit nationale en internationale wildstandinventarisaties ook gegevens nodig over het afschot. Deze gegevens worden sedert een aantal jaren verkregen op basis van de vrijwillige opgave door een representatief aantal jachthouders. In toenemende mate komen daarbij gegevens beschikbaar van wildbeheereenheden, hetgeen de betrouwbaarheid van de cijfers waarschijnlijk verder zal doen toenemen. Er wordt naar gestreefd, de afschotcijfers vanaf 1992 te laten verzamelen door de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging. De KNJV heeft daartoe een wbe-databank opgezet. Verwerking zal plaatsvinden bij het Biogeografisch Informatie Centrum van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, dat is ondergebracht bij het Informatie- en Kenniscentrum van de directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna (IKC-NBLF).

7.5.2. Bag-limits

In situaties waarbij de kans bestaat dat ongewenst grote aantallen dieren door jacht uit een populatie worden onttrokken is het denkbaar een bag-limit, d.w.z. een maximaal aantal te schieten dieren per jager per dag, voor een of meer wildsoorten vast te stellen. In de Verenigde Staten, waar velen jacht uitoefenen in gemeenschappelijke terreinen, zijn dergelijke bag-limits bepaald voor enkele migrerende vogelsoorten.

Gelet op het beperkte aantal jagers in Nederland en het systeem van individuele jachtvelden is de jachtdruk op de verschillende soorten in ons land redelijk constant en is daarom de kans op ontoelaatbare overschrijdingen van het toelaatbare afschot niet groot. Mocht echter blijken dat de afschotcijfers in het licht van de ontwikkeling van de stand tot een onaanvaardbaar niveau toenemen dan zullen op effectieve wijze restricties kunnen worden vastgesteld door het bijstellen van de openingstijden. Het invoeren van een bag-limit geniet, gezien de controleproblemen die zo'n systeem meebrengt, geen voorkeur.

7.5.3. Wildmerken

Dood grofwild mag ingevolge de Jachtwet niet worden vervoerd zonder voorzien te zijn van een door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij verstrekt wildmerk.

De merkenregeling is destijds ingevoerd om ten behoeve van de bescherming van de grofwildstand en de bescherming van de belangen van de jachthouders een betere bestrijding van stroperij mogelijk te maken.

Op grond van de regeling is een wildmerk vereist voor het vervoer van

dode exemplaren behorende tot de grofwildsoorten, ongeacht hun herkomst. In de praktijk worden merken verstrekt voor het vervoer van met vergunning van het ministerie afgeschoten dieren, voor het vervoer van doodgereden of verdronken grofwild, voor grofwild dat heeft geleefd in gedomesticeerde omstandigheden en voor het vervoer van geïmporteerde dieren. In totaal worden jaarlijks ca 20 000 merken verstrekt.

Grofwild komt thans vrijwel overal in ons land in optimale dichtheid voor.

Gezien de beperkt geachte bijdrage die de merkenregeling biedt voor het bereiken van eerdergenoemd doel is handhaving van de regeling in het licht van de kosten die de uitvoering ervan met zich brengt niet langer gerechtvaardigd. Ik heb daarom besloten de merkenregeling per 1 januari 1994 af te schaffen, zodat voor het vervoer van dood grofwild na deze datum niet langer een wildmerk zal zijn vereist.

7.6. Naleving en handhaving

In het kader van de prioriteitsstelling bij zowel de politie als de Algemene Inspectiedienst van mijn ministerie kan het toezicht op de naleving van de Jachtwet in de toekomst onder druk komen te staan. In het licht hiervan is de totstandkoming van wildbeheereenheden een positieve ontwikkeling. Deze samenwerkingsverbanden bieden immers door hun grotere organisatorische en financiële basis betere mogelijkheden voor de jachthouders om zelf zorg te dragen voor toezicht op de naleving. Mede omdat dit toezicht ook betekenis kan hebben voor de bescherming van andere natuurwaarden dan het wild, zal ik de oprichting en het goede functioneren van wildbeheereenheden blijven ondersteunen.

A. Standwild

Soort	Stand ¹		Jaarlijks afschot ²
	voorjaar	najaar	
edelhert	900		400
ree	25 000		8 000
wild zwijn	750		1 300
damhert	100		
moeflon	0		
haas			200 000
konijn			300 000
fazant			250 000
patrijs	60 000		10 000
meerkoet		250 000	40 000
vos			8 000
bunzing			
hermelijn			
houtduif	1 300 000	3 500 000	350 000
zwarte kraai			180 000
ekster	180 000		130 000
vlaamse gaai	90 000		27 000
kauw	180 000	> 500 000	50 000
wilde eend	600 000		500 000

¹ Aantal exemplaren.

Bronnen: SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse vogels.

SOVON, Arnhem.

De cijfers voor het grofwild betreffen uitsluitend dieren in de vrije wildbaan.

De stand van edelhert, wild zwijn en ree wordt bepaald op basis van tellingen door jacht-houders.

² Aantal jaarlijks geschoten dieren.

Bron: Jachtveldenquête van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

B. Migrerende vogelsoorten

Soort	Broedvogelstand (paren)	Westpalearctische pop. ¹	Doortrekkend/Pleisterend ²	Jaarlijk afschot
rietgans	0	600 000	50 000–100 000	7 000
kolgans	0	750 000	400 000	35 000
grauwe gans	enkele 100den	275 000	50 000–80 000	5 000
			80 000	
houtsnip	3–4 000	15–30 milj	> 500 000	20 000
watersnip	4–5 000	15–30 milj	2 milj	13 000
goudplevier	0	1,2 milj	> 400 000	1 500
smient	0	1,3 milj	400 000	27 500
kuifeend	7 500–11 000	1,3 milj	?	15 000
wintertaling	3 500–5 000	1,4 milj	?	15 000
tafeleend	1 600–2 300	1,6 milj	?	8 000
toppereend	0	200 000	30 000–160 000	1 500
pijlstaart	50–150	1,4 milj	?	1 500
slobeend	10 000–14 000	400 000	?	7 000
krakeend	1 600–2 400	87 000	?	1 700

¹ Het betreft hier schattingen van de midwinterpopulatie in zowel de Noordwest-europese regio als de Zwarte Zee–Middellandse Zee regio.

² Getracht is aan te geven hoe groot de groep potentieel in Nederland bejaagbare dieren is.

Bronnen: broedvogelstand: SOVON, Arnhem.

doortrekkend/pleisterend: SOVON, Arnhem.

west-palearctisch: IWRB.

afschotcijfers: Jachtveldenquête.

Soorten die in de jachtwet zijn aangewezen als wild

- a. *grofwild*: edelherten, reeën, damherten, moeflons en wilde zwijnen;
- b. *kleinwild*: hazen, fazanten, korhoenders, patrijzen en houtsnippen;
- c. *waterwild*: alle soorten ganzen en eenden, goudplevieren, watersnippen, poelsnippen, bokjes en meerkoeten;
- d. *overig wild*: houtduiven, zwarte en bonte kraaien, roeken, kauwen, vlaamse gaaien, eksters, konijnen, vossen, wilde katten, verwilderde katten, bunzings, hermelijnen, wezels, eekhoorns, boom- en steenmarters, dassen, otters en zeehonden.

	B	UK	DLD	FR	DK
patrijs	x	x	x	x	x
fazant	x	x	x	x	x
meerkoet	x	x	x	x	x
ree	x	x	x	x	x
edelhart	x	x	x	x	x
wild zwijn	x	x	x	x	x
damhart	x	x	x	x	x
moeflon	x ²	x	x	x	x
haas	x	x	x	x	x
konijn	x	x	x	x	x
vos	x	x	x	x	x
zwarte kraai	x	x	x	x	x
ekster	x	x	x	x	x
kauw	x	x	x	x	x
Vlaamse gaai	x	x	x	x	x
bunzing	x	x	x	x	
hermelijn	x	x	x	x	
verwilderde kat	x	x	x	x	x
houtduif	x	x	x	x	x
wilde eend	x	x	x	x	x
smient	x	x	x	x	x
wintertaling	x	x	x	x	x
houtsnip	x ²	x	x	x	x
watersnip		x		x	x
rietgans		x	x ³	x	x
kolgans		x	x ³	x	x
grauwe gans	x		x ³	x	x
slobeend		x		x	x
pijlstaart		x	x ³	x	x
toppereend			x ³	x	x
kuifeend		x	x ³	x	x
tafeleend		x	x ³	x	x
krakeend		x		x	x
goudplevier		x		x	

¹ In het overzicht is uitgegaan van de 34 in Nederland bejaagbare soorten. Omdat in de andere genoemde landen soorten bejaagbaar zijn die in Nederland niet bejaagbaar zijn – tot een totaal van 72 soorten – , geeft de lijst een vertekend beeld.

² Niet in Vlaanderen.

³ Niet in alle deelstaten.

A. Klein wild

Patrijzen	Van 1 september tot en met 31 december daaraanvolgend
Fazantehanen	Van 15 oktober tot en met 31 januari daaraanvolgend
Fazantehennen	Van 15 oktober tot en met 31 december daaraanvolgend
Houtsnippen	Van 15 oktober tot en met 31 januari daaraanvolgend
Hazen	Van 15 oktober tot en met 31 december daaraanvolgend

B. Waterwild

Grauwe ganzen, kolganzen en rietganzen, behalve kleine rietganzen	Van 1 september tot en met 31 januari daaraanvolgend, doch uitsluitend gedurende dat gedeelte van het etmaal dat gelegen is tussen een half uur vóór zonsopgang en des voormiddags 10 uur.
Wilde eenden	Van 24 juli tot en met 31 januari daaraanvolgend
Meerkoeten, slob-eenden en wintertalingen	Van 18 augustus tot en met 31 januari daaraanvolgend
Smienten, pijlstaarten, tafel-, krak-, topper- en kuifeenden	Van 1 september tot en met 31 januari
Watersnippen	Van 18 augustus tot en met 31 januari daaraanvolgend
Goudplevieren	Van 1 november tot en met 31 december daaraanvolgend

C. Overig wild

Bunzings	Van 15 augustus tot en met 15 februari daaraanvolgend
Hermelijnen	Van 15 november tot en met 15 februari daaraanvolgend
Houtduiven, zwarte kraaien, kauwen, eksters, konijnen, vossen en verwilderde katten	Van 1 januari tot en met 31 december daaraanvolgend
Vlaamse gaaien	Van 15 juli tot en met 30 april daaraanvolgend

De jacht op grofwild is niet geopend. Afschot vindt plaats op vergunning.

Tijd waarvoor vergunningen worden verstrekt:

Edelhert	1 september tot en met 15 maart
Wild zwijn	1 augustus tot en met 31 januari

Ree

Reebokken

1 mei tot en met 15 september

Reegeiten

1 januari tot en met 15 maart

Damhert

Incidenteel

Moeflon

Incidenteel

Tot jagen geoorloofde middelen zijn:

- a. geweren die voldoen aan door de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij gegeven voorschriften;
- b. honden, niet zijnde lange honden;
- c. geregistreerde eendenkooien;
- d. jachtvogels, te weten slechtvalken en haviken;
- e. lokvogels, met uitzondering van lokganzen, mits niet blind of verminkt;
- f. lokinstrumenten, voor zover niet door de onder a genoemde minister uitgesloten.

Behalve bovengenoemde middelen zijn ten aanzien van de jacht op houtduiven, zwarte kraaien, kauwen, Vlaamse gaaie, eksters, konijnen, vossen en verwilderde katten bovendien geoorloofd: middelen geschikt tot delven of slaan, fretten, buidels en kastvallen¹.

¹ In het voorstel tot wijziging van de Jachtwet dat op 15 augustus 1991 bij de Tweede Kamer is ingediend is de kastval niet meer genoemd als toegelaten jachtmiddel voor de jacht op vogels. Dit in verband met de bepalingen van de EG-Vogelrichtlijn terzake.